

ข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านสังคม ประจำปี ๒๕๖๗

“การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่
เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า”

กลุ่มการวิจัยและการพัฒนาระบบเครือข่าย
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ ได้ดำเนินการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม เรื่อง “การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า (ผู้สูงอายุ)” ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องตรงตามประเด็น นำไปสู่นโยบายการปฏิบัติในระดับพื้นที่ให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกมิติ ๒) เพื่อร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน โดยใช้ระบบฐานข้อมูล TPMAP, MSO-Logbook ๓) เพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการพื้นฐาน ภาครัฐด้วยกลไกการทำงานในทุกระดับตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพและยกระดับเครือข่ายปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมุ่งหวังให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด สามารถนำข้อมูลในพื้นที่ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในระดับพื้นที่ และหน่วยงานในระดับกระทรวง สามารถนำข้อมูลในภาพรวมไปใช้ประโยชน์วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่สำคัญและกำหนดนโยบาย แผนงานในการบูรณาการกลไกการทำงานเพื่อเป็นการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่สู่การปฏิบัติสามารถเชื่อมบูรณาการการตั้งแต่มุมมองระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล รวมไปถึงการพัฒนาของเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ ในการปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องตรงตามประเด็น ตลอดจนการติดตามและประเมินผล สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรทุกช่วงวัยในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกมิติ ทุกประเด็น

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมนี้ จะสร้างคุณประโยชน์ในทางวิชาการ และเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในอนาคตไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการใด ทางคณะผู้จัดทำต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ

มิถุนายน ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ เอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๓
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินงาน	๑๗
บทที่ ๔ ผลการดำเนินงาน	๑๘
บทที่ ๕ ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม	๕๔
บรรณานุกรม	๕๕
คณะผู้จัดทำ	๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

จากฐานข้อมูลระบบสมุดปกครอบครัวยุติธรรม MSO – Logbook มีข้อมูลครัวเรือนเปราะบางในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ สสว.๕ ทั้งสิ้น ๑๑๖,๓๗๑ ครัวเรือน ซึ่งมีสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหาจำนวน ๑๓๒,๗๘๔ คน ครอบครัวส่วนใหญ่จะประกอบด้วยผู้สูงอายุ โดยมีสภาพปัญหาที่พบส่วนใหญ่จัดลำดับจากมากสุดไปน้อยสุด ได้แก่ ๑) ด้านรายได้ และการมีงานทำ ๒) ด้านครอบครัว ๓) ด้านที่อยู่อาศัย ๔) ด้านสุขภาพ ๕) ด้านการศึกษา ๖) ด้านการเข้าถึงสิทธิ และ ๗) ด้านความรุนแรง ประชาชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านรายได้เป็นส่วนมาก เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนไม่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ตกงานและได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาด โควิด - ๑๙ เมื่อคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยจะเห็นข้อมูลของจำนวนผู้ประสบปัญหาทางสังคมมีจำนวนมาก การจัดสรรงบประมาณ ในส่วนที่เกี่ยวข้องมีไม่เพียงพอ เช่น ความต้องการในการซ่อมสร้างที่อยู่อาศัยมีจำนวนมากสำหรับผู้สูงอายุ แต่การจัดสรรงบประมาณมีจำนวนจำกัด และข้อจำกัดในด้านที่ดินที่อยู่อาศัย เนื่องจากกลุ่มเปราะบางไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต้องอาศัยที่ดินของผู้อื่นและที่ดินสาธารณะในการพักอาศัยทำให้ไม่เข้าหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือซ่อม/สร้างบ้าน

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีการดำเนินงานและวางแผนช่วยเหลือครัวเรือนเปราะบางในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนเป็นการจัดประเภทของการพัฒนาครัวเรือนตามลำดับความเร่งด่วนของกลุ่มเปราะบางที่ต้องช่วยเหลือ โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน (ระยะสั้น) เช่น การช่วยเหลือทางด้านเครื่องอุปโภคบริโภค เงินสงเคราะห์ (เงินอุดหนุน) การดูแลสุขภาพ และการเข้าถึงสิทธิ ทั้ง ๕ มิติ ได้แก่ ด้านรายได้สุขภาพ การศึกษา ความเป็นอยู่ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนระยะกลาง เช่น การให้ความรู้ การฝึกอาชีพ การเข้าถึงโอกาส การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของชุมชน การเข้าถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และการปรับสภาพแวดล้อม เป็นต้น แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนระยะยาว เช่น การปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การมีที่ดินทำกิน การเป็นชุมชนสีเขียว (ปลอดภัยไม่มีการขโมย) และการบรรจุแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตรายครัวเรือนในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

กลไกบูรณาการระดับพื้นที่ที่ผ่านมา หน่วยงานในระดับพื้นที่มีการดำเนินงานตามแผนงาน นโยบายของแต่ละกระทรวง ยังขาดการเชื่อมบูรณาการการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาระดับครัวเรือนของแต่ละพื้นที่ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ จึงเห็นความสำคัญในการบูรณาการกลไกการทำงานเพื่อเป็นการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่สู่การปฏิบัติสามารถเชื่อมบูรณาการตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล รวมไปถึงการพัฒนากลไกของเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ ในการปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์ปัญหา

ได้ถูกต้องตรงตามประเด็น ตลอดจนการติดตามและประเมินผล สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรทุกช่วงวัย ในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกมิติ ทุกประเด็น

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้องตรงตามประเด็น นำสู่นโยบายในการปฏิบัติในระดับพื้นที่ (วางแผน ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และเติมเต็มข้อมูลตาม TMap, MSO-Logbook) ให้ครอบคลุม ประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกมิติ ในกลุ่มผู้สูงอายุ

๒. เพื่อร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน โดยใช้ระบบฐานข้อมูล TMap, MSO-Logbook ในกลุ่มผู้สูงอายุ

๓. เพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการ พื้นฐานภาครัฐด้วยกลไกการทำงานในทุกระดับตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพและยกระดับเครือข่ายปฏิบัติการในพื้นที่ เช่น ศูนย์ในชุมชน อาสาสมัครในการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ และยกระดับ พัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนในกลุ่มผู้สูงอายุ

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้รับทราบสถานการณ์ สภาพปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุ การปฏิบัติในระดับพื้นที่ได้ถูกต้องตรงตาม ประเด็น

๒. มีแผนในการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล/ครัวเรือน ในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้ระบบฐานข้อมูล TMAP, MSO-Logbook

๓. เกิดกลไกบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึง บริการพื้นฐานภาครัฐด้วยกลไกการทำงานในทุกระดับตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล

บทที่ ๒

เอกสารงานวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ นิยามศัพท์

“**คนจนเฉียบพลัน**” กลุ่มคนจนที่เกิดจากวิกฤตในประเทศที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสภาวะ

“**คนทุกช่วงวัย**” คนทุกช่วงวัยตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเรียน วัยรุ่น วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ

“**คนรั่วไหลในระบบ TPMAP**” (inclusion error) บุคคล/ครัวเรือนที่มีข้อมูลในระบบ TPMAP ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (inclusion error) โดยต้องปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

“**ครอบครัว**” บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน โดยจำแนกประเภทตามโครงสร้างครอบครัว แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ครอบครัวขยาย และ ครอบครัวเดี่ยว

“**ครอบครัวขยาย**” ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ ๓ รุ่นขึ้นไป ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน และอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน อาทิ สามีมภรรยาและลูกรวมทั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และอาจมีญาติฝ่ายสามีและภรรยาอาศัยอยู่รวมกัน

“**ครอบครัวเดี่ยว**” ครอบครัวที่ประกอบด้วยบุคคลที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภริยาอาจมีหรือไม่มีบุตร / ครอบครัวที่มีพ่อแม่ลูก/ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีพ่อหรือแม่อยู่กับลูก

ทั้งนี้ โครงสร้างบางครอบครัวจะมีลักษณะเฉพาะความต้องการและความช่วยเหลือแตกต่างกันไป โดยสามารถจำแนกครอบครัวตามลักษณะเฉพาะได้ ๖ ลักษณะคือ

“**ครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว**” (ครอบครัวที่พ่อหรือแม่เลี้ยงบุตรตามลำพัง)

“**ครอบครัวข้ามรุ่น**” (ครัวเรือนที่ประกอบด้วยคน ๒ รุ่น คือ รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย และรุ่นหลาน ส่วนรุ่นพ่อแม่หนีขาดหายไป)

“**ครอบครัวผู้สูงอายุ**” (ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป โดยไม่มีสมาชิกช่วงวัยอื่นอาศัยอยู่ด้วย)

“**ครอบครัวคู่รักเพศเดียวกัน**” (ครอบครัวที่มีเพศเดียวกันอาศัยอยู่ในฉันสามีภริยา)

“**ครอบครัวผสม**” (ครอบครัวชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีบุตรติดมาและได้สมรสและอาศัยอยู่ฉันสามีภริยาเป็นครอบครัวใหม่)

“**ครอบครัววัยรุ่น**” (ครอบครัวที่ชายและหญิงอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี อาศัยอยู่ฉันสามีภริยา)

“**ครัวเรือน**” บุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันและกินอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกันจำนวน ๖ เดือนเป็นอย่างน้อย โดยจำแนกออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ

๑. **ครัวเรือนคนเดียว** ได้แก่ ครัวเรือนซึ่งประกอบด้วยบุคคลคนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องเป็นสมาชิกของครัวเรือนอื่นใดที่อยู่ในบ้านเดียวกันหรือบุคคลคนเดียวอาศัยอยู่ตามลำพังในบ้านหลังหนึ่ง

๒. **ครัวเรือนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ** ได้แก่ ครัวเรือนที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป อยู่รวมกันในบ้านเดียวกัน หรือส่วนหนึ่งของบ้าน และร่วมกันในการจัดหาและใช้สิ่งอุปโภค บริโภคอันจำเป็น แก่การครองชีพของบุคคลกลุ่มนั้น บุคคลเหล่านี้อาจเป็นญาติกัน หรือไม่เป็นญาติกันเลย

“ความยากจน” การวัดความยากจนในระบบ TPMAP จะเป็นการนำดัชนีความยากจนหลายมิติ ระดับประเทศ (National MPI) มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากความยากจนมิได้หลายมิติมากกว่ามิติรายได้ ซึ่ง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. เป็นผู้กำหนดมิติความยากจนต่าง ๆ โดยปัจจุบันมีการกำหนดมิติความยากจนไว้ ๕ มิติ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ และด้านรายได้

“การแก้จน” ไม่สามารถแก้ปัญหาเพียงจุดใดจุดหนึ่ง แต่ต้องทำหลาย ๆ อย่างไปพร้อมกันทุกภาคส่วน

“TPMAP” คือ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อยอดจากระบบบริหารจัดการข้อมูลคนจนแบบชี้เป้าให้สามารถ ครอบคลุมปัญหาที่กว้างขึ้น เช่น เด็กแรกเกิด การศึกษา ผู้สูงอายุ ที่อยู่อาศัย TPMAP จึงสามารถใช้ระบุปัญหา ความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น/ท้องที่ จังหวัด ประเทศ ปัญหาความยากจนรายประเด็น ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและสามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหา ให้ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ TPMAP เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มาของข้อมูลใน TPMAP หลักการทำงานของ TPMAP คืออาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งมายืนยัน ซึ่งกันและกัน โดยในปัจจุบันใช้สมมติฐานว่าคนที่ได้รับการสำรวจจาก (survey-based) และยังมีมาลงทะเบียน ว่าจนอีกด้วย (register-based) น่าจะเป็นคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ดังนั้น TPMAP จึงตั้งต้นโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการ แห่งรัฐจากกระทรวงการคลัง มายืนยันซึ่งกันและกัน หรืออีกนัยหนึ่ง “คนจนเป้าหมาย” ใน TPMAP ก็คือคนจน ใน จปฐ. ที่ไปลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

TPMAP ใช้วิธีการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index: MPI) ซึ่งพัฒนาโดย Oxford Poverty & Human Development Initiative และ United Nation Development Programme ซึ่ง สศช. ได้นำมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยดัชนีความยากจนหลายมิติ หรือ MPI อาศัย หลักการที่ว่า คนจนคือผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่างๆ ซึ่ง TPMAP พิจารณาจาก ๕ มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความเป็นอยู่ และด้านการเข้าถึงบริการรัฐ

TPMAP สามารถระบุได้ว่า “คนจนเป้าหมาย” มีปัญหาอะไรบ้างในแต่ละมิติ โดยตัวชี้วัด จปฐ. ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีความยากจนหลายมิติ (MPI) ประกอบด้วย

ด้านสุขภาพ

๑. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก ๒,๕๐๐ กรัมขึ้นไป
๒. ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน
๓. ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม

๔. คนอายุ ๖ ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๓ วัน วันละ ๓๐ นาที

ด้านความเป็นอยู่

๑. ครั้วเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร
๒. ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ ๕ ลิตรต่อวัน
๓. ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ ๔๕ ลิตรต่อวัน
๔. ครั้วเรือนมีการจัดการบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ

ด้านการศึกษา

๑. เด็กอายุ ๓-๕ ปี ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน
๒. เด็กอายุ ๖-๑๔ ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี
๓. เด็กจบชั้น ม.๓ ได้เรียนต่อชั้น ม.๔ หรือเทียบเท่า
๔. คนอายุ ๑๕-๕๙ ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้

ด้านรายได้

๑. คนอายุ ๑๕-๕๙ ปี มีอาชีพและรายได้
๒. คนอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้
๓. รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี

ด้านการเข้าถึงบริการรัฐ

๑. ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน
๒. ผู้พิการ ได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ หรือภาคเอกชน

กลุ่มคนเป้าหมายการดำเนินการของ ศจพ. ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกอบด้วย ๔

กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑. กลุ่มเป้าหมายของระบบ TPMAP เป็นกลุ่มคนที่ตกเกณฑ์ดัชนีความยากจนหลายมิติ (Multidimensional Poverty Index: MPI) ๑ ใน ๕ มิติความขัดสน ((๑) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (๒) การศึกษาและทักษะที่จำเป็น (๓) สถานะทางสุขภาพ (๔) คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และ (๕) การเข้าถึงบริการความช่วยเหลือ และการมีส่วนร่วมในสังคม) ประกอบด้วย กลุ่มได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและที่ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

๒. กลุ่มครัวเรือนเปราะบาง อ้างอิงตามกลุ่มครัวเรือน/คนเปราะบาง

๓. กลุ่มคนที่ต้องสำรวจเพิ่มเติม จำแนกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และได้รับการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานแต่ไม่ตกเกณฑ์มิติความขัดสน MPI และกลุ่มที่ได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ไม่มีข้อมูลมิติความขัดสน MPI

๔. กลุ่มคนที่ตกหล่นจากระบบ TPMAP (Exclusion error) กลุ่มคนที่ไม่มีข้อมูลจัดเก็บอยู่ในฐานข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งของระบบ TPMAP ทั้งในฐานของการบูรณาการฐานข้อมูลหรือข้อมูลในระดับพื้นที่ รวมถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นคนเร่ร่อน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนไทยที่ไม่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชน

การพัฒนาคนทุกช่วงวัยในระบบ TPMAP อ้างอิงจากแนวทางการพัฒนาคนทุกช่วงวัยตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยแบ่งเป็น ๕ ช่วงวัยหลัก ๆ ดังนี้

๑. เด็กแรกเกิด/ปฐมวัย (อายุ ๐-๕ ปี)
๒. วัยเรียน (อายุ ๕-๑๔ ปี)
๓. วัยรุ่น/นักศึกษา (อายุ ๑๕-๒๑ ปี)
๔. วัยผู้ใหญ่/วัยแรงงาน (อายุ ๑๘-๕๙ ปี)
๕. วัยผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีคุณภาพ หมายถึง การประเมินการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ.๒๕๖๑ ตามองค์ประกอบ UCCARE ในประเด็นที่พื้นที่กำหนดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีผลลัพธ์การพัฒนาระบบสุขภาพระดับอำเภอที่สามารถยกระดับขึ้นหนึ่งระดับทุกข้อหรือตั้งแต่ระดับสามขึ้นไปทุกข้อโดยการประเมินตนเองและประเมินระดับจังหวัด

อำเภอ หมายถึง เป็นหน่วยราชการบริหารรองจากจังหวัด มีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองและเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกับท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ ในการดูแลประชาชนและส่งเสริมให้ประชาชนดูแลตนเอง ครอบครัวและชุมชนร่วมกัน โดยใช้ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชนในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เป็นเป้าหมายร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้บริบทของแต่ละพื้นที่

กลุ่มเปราะบาง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ขาดความสามารถในการปกป้องสิทธิผลประโยชน์ของตนเนื่องจากขาดอำนาจ การศึกษา ทรัพยากร ความเข้มแข็ง มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกคุกคามจากปัจจัยเสี่ยงด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติทางธรรมชาติหรืออื่น ๆ เป็นผู้มีข้อจำกัดในเรื่องในการจัดการความเสี่ยงและผลกระทบที่ตามมา การช่วยเหลือตัวเอง การตัดสินใจ และอำนาจต่อรอง ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ต้องการการสนับสนุน การปกป้อง การช่วยเหลือทางกาย จิต หรือทางสังคมจากผู้อื่น ตัวอย่างกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ คนที่ถูกสังคมตีตรา ผู้ป่วยบางประเภท แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ผู้ติดสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย คนพิการ คนที่ทำผิดกฎหมาย/อาชญากร และคนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา -๑๙

“ครัวเรือนเปราะบาง” นั้นหมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและมีบุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น เช่น ครอบครัวยากจนที่มีเด็กเล็ก แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียงมีปัญหาที่อยู่อาศัย จำเป็นต้องร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มดังกล่าวอย่างเร่งด่วน จริงจัง และต่อเนื่อง

กลุ่มครัวเรือนเปราะบาง หมายถึง ครัวเรือนที่มีบุคคลเปราะบางซึ่งเป็นบุคคลในภาวะพึ่งพิงที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือและดูแลจากครอบครัว เช่น เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น และ/หรือเป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย (ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท) ได้มีการแบ่ง

ประเภทของระดับครัวเรือนเปราะบาง ดังนี้ (กระทรวง พม. ได้มีการคัดกรองข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP))

๑. ครัวเรือนเปราะบาง ระดับ ๓ ครัวเรือนที่มีผู้มีภาวะพึ่งพิงมากกว่า ๒ คนในครัวเรือนและเป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

๒. ครัวเรือนเปราะบาง ระดับ ๒ ครัวเรือนที่มีผู้มีภาวะพึ่งพิง ๑ หรือ ๒ คนในครัวเรือน และเป็นครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

๓. ครัวเรือนเปราะบาง ระดับ ๑ ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย และ/หรือ มีปัญหาที่อยู่อาศัย

๔. ครัวเรือนเปราะบาง ระดับ ๐ ครัวเรือนที่ไม่เป็นครัวเรือนรายได้น้อย แต่มีผู้มีภาวะพึ่งพิงในครัวเรือน

ระบบและกลไก ในคู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ปี ๒๕๕๓ และ ปี ๒๕๕๗ ได้นิยามไว้เหมือนกัน

ระบบ (System) หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบโดยทั่วกันไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่น ๆ องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิต และข้อมูลป้อนกลับซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

กลไก (Mechanism) หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลให้เป็นผู้ดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบมาดำเนินการควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีรายงานการประชุมคณะทำงาน รายงานผลการดำเนินการ การประเมินระบบ และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบที่กำหนดไว้

กระบวนการ (Process) หมายถึง กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนของแต่ละหน่วย และประสานกันเป็นลำดับภายในระบบ เช่น กระบวนการออกข้อสอบ กระบวนการพิมพ์ข้อสอบ กระบวนการสอบสัมภาษณ์ กระบวนการสอบข้อเขียน กระบวนการประกาศผล กระบวนการปฐมนิเทศ ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระบบรับนักศึกษา

แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ พบว่า แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนานั้น ต้องมีการเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาชุมชน โดยใช้กระบวนการ PRA เป็นการเก็บข้อมูลที่เปิดให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ในการสร้างแผนชุมชน โดยนำเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการ เอ-ไอ-ซี(AIC) และการวิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis) จนนำแผนชุมชนนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการประชาพิจารณ์ก่อน นำแผนไปเสนอให้คนส่วนใหญ่รับรู้และให้ข้อคิดเห็น เพื่อที่จะสร้างความเป็นเจ้าของแผนชุมชนในวงกว้าง ด้วยเทคนิคการจัดเวทีประชาคม และการจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อพยายามชี้ให้เห็นสิ่งที่ชุมชนได้รับมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หรือรับผลกระทบ เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างครบขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา เฉลียวชาติ (๒๕๖๐ : ๖) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัด

นครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล นครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล รวมถึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับทราบ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ อีกทั้งโครงการหรือกิจกรรมยังไม่ได้มาจากปัญหาหรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือจาก หน่วยงานทุกระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑. อำเภอโพทะเลควรสร้างแรงจูงใจ จัดกิจกรรม หรือโครงการที่เสริมอำนาจของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น ๒. อำเภอโพทะเลควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านทั้งด้านในบริบทของชุมชน และนโยบายต่างๆ ของรัฐ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดทำแผนพัฒนาฯ ๓. อำเภอโพทะเลควรอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการปัญหา และความต้องการของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน ๔. หน่วยงานภาครัฐ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนควรจะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งในเรื่องของระเบียบวิธีปฏิบัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงศึกษาบริบทของพื้นที่ให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

๒.๒ การสังเคราะห์งาน โดย ส.ว.พลเดช ปิ่นประทีป ฉบับที่ ๑๖๓/๒๕๖๕ “ฟุ้งเป้าแก้จน ครบห่วงโซ่การจัดการ”

ผ่านการสังเคราะห์มาจาก กรณีศึกษา ๖ ตำบลเข้มแข็ง หายจนลดเหลื่อมล้ำ, กรณีศึกษานโยบายแก้จนแบบฟุ้งเป้าของประเทศไทยและประเทศอินเดีย, กรณีศึกษา ๙ โครงการการแก้ปัญหาในระดับจุลภาคในประเทศไทย , กรณีศึกษารูปแบบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี, กรณีศึกษาโครงการเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนาในประเทศไทย

ปัจจัยความสำเร็จในการเอาชนะความยากจนและสร้างชุมชนเข้มแข็ง สรุปได้ ๑๐ ปัจจัย ดังนี้

๑. อาชีพเกษตรกรรมและสาธารณูปโภคพื้นฐาน เกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีศักยภาพสูงในการแก้ความยากจนสร้างความมั่นคงในปัจจัยสี่ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในระดับครัวเรือน และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชนบท ประเด็นที่ทำกิน ทรัพยากรดิน และทรัพยากรเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญต่อเกษตรกรรม สาธารณูปโภคพื้นฐานโดยเฉพาะในด้านน้ำสะอาด(ประปา) และการมีพลังงานไฟฟ้าใช้ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมีรายได้ที่ดีขึ้น

๒. การศึกษา เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในระยะยาว การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนอย่างทั่วถึง จึงจะเป็นหลักประกันในการนำพาครอบครัวยากจนข้ามรุ่นและครอบครัวเสี่ยงจน ให้หลุดพ้น

๓. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยทำให้ชุมชนปรับเปลี่ยนวิธีคิด มุมมองและพฤติกรรมในการดำรงชีพและการทำมาหากินของตนเอง เปลี่ยนจากทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็น เกษตรวิถีใหม่ สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ แก้ปัญหาหนี้สิน

๔. แหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ ทั้งแหล่งทุน ในชุมชน ท้องถิ่น หรือสถาบันการเงิน การมีอาชีพและรายได้เสริมนอกจากไร่นาช่วยให้พ้นความยากจน ได้เร็วขึ้น

๕. การตลาดเทคโนโลยี และเศรษฐกิจท้องถิ่น การเข้าถึงตลาดและเทคโนโลยี เป็นหลักประกัน ในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนผลผลิต แรงงานและบริการอื่น ๆ มีโอกาสรับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่จำเป็นต่อ อาชีพ การมีนโยบายและงบประมาณพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นโครงการระดับประเทศ ภูมิภาคหรือท้องถิ่น ล้วนมีส่วนเอื้อต่อระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น

๖. สันติสุข ความปลอดภัย และความสามัคคี ความสงบ สันติสุข ความปลอดภัยในทรัพย์สิน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนทุกครัวเรือน ความรักสามัคคี เป็นฐานทุนทางสังคมวัฒนธรรมที่มี ค่ายิ่งต่อการพัฒนา ประชาธิปไตยชุมชนเป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา อย่างยั่งยืน การแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นปัจจัยตัวแปรต่อความสามัคคีและความแตกแยกใน ชุมชน

๗. พันธมิตรภายนอก การมีพันธมิตรจากภายนอกชุมชนเข้ามาหนุนเสริม หรือเหนี่ยวนำ ช่วยทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

๘. นวัตกรรม การจัดการของชุมชน ระบบสวัสดิการชุมชนเป็นกระบวนการจัดการตนเองที่พบ ในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมักมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย นวัตกรรมจัดการชุมชน เป็นต้นแบบที่รอการขยายตัว

๙. ประโยชน์จากเส้นความยากจน เส้นความยากจน (Poverty line) เป็นเครื่องมือที่สามารถ นำมาใช้ในการระบุพื้นที่ยากจนหรือด้อยโอกาส เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนา การมีนโยบาย เศรษฐกิจระดับมหภาคที่เอื้อต่อฐานราก สามารถแก้ปัญหาความยากจนในเชิงโครงสร้างของพื้นที่เป้าหมายได้ ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น

๑๐. แก้นโยบายจนแบบพุ่งเป้า การมีนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบพุ่งเป้า ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการบรรลุเป้าหมายของประเทศ ระบบ “พี่เลี้ยงการพัฒนา” โดยกระบวนการอาศัยคนแข็งแรง จับคู่ช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า เป็นรูปแบบวิธีการพัฒนาที่แม่นยำ ตัวชี้วัดเป้าหมายที่หลากหลายมิติและ เป็นรูปธรรม มีความสำคัญต่อการติดตามความก้าวหน้าและประเมินความสำเร็จด้วยตนเอง

๒.๓ รายงานประกอบการตรวจราชการแบบบูรณาการของผู้ตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ รอบที่ ๒ ประเด็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล เรื่อง การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ของ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เขตตรวจราชการที่ ๑๒ (นายทศพันธ์ พงษ์เกตุรา) (จังหวัด มหาสารคาม ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด) ณ จังหวัดมหาสารคาม วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖

การดำเนินการของจังหวัด การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบาง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทุกจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับกลไกการทำงานในระดับพื้นที่ โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชน และโครงการเสริมพลัง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และสำหรับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเปราะบาง ได้นำข้อมูลระบบสมุดพกครอบครัวอิเล็กทรอนิกส์ (MSO-logbook) เข้ามาใช้ในการกำหนดแนวทางและการสนับสนุนครัวเรือนกลุ่มเปราะบางในมิติต่าง ๆ

๒.๔ แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่อำเภอ กรณีศึกษาอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร **Guidelines for Integrating Development Plans at the District Level : A Case Study of Pho Thale District, Phichit Province** สันติ ปัญญา และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผลการวิจัยพบว่า ๑. การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒. การเปรียบเทียบ พบว่า คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการที่มี เพศ อายุ การศึกษา ความเกี่ยวข้องกับการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการ จัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่อำเภอ ไม่แตกต่างกัน ๓. แนวทางการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาใน ระดับพื้นที่อำเภอ คือ ๑) การเตรียมความรู้ข้อมูลข่าวสาร ๒) การศึกษาชุมชนโดยใช้กระบวนการ PRA ๓) การวิเคราะห์เพื่อทำแผนแบบรู้เขารู้เรา (SWOT Analysis) ๔) การจัดกระบวนการหมุนเวียนเรียนรู้ ๕) การประเมินผล

๒.๕ จากงานวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการให้ความช่วยเหลือ ประชาชนผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และกลุ่มเปราะบางทางสังคม ผ่านกลไกกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมจังหวัดปทุมธานี

ผู้แต่ง อุดมลักษณ์ เวชพิทักษ์, ประกาศ เปล่งพานิชย์ กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข

พบว่า คุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ป่วยติดบ้าน/ติดเตียงและผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งดีขึ้นหลังดำเนินโครงการ โดยมีข้อเสนอด้านโครงสร้างคณะกรรมการควรเปิดโอกาสให้เครือข่ายจิตอาสาประชารัฐระดับพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ด้านงบประมาณต้องวางระบบการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งภาครัฐ/ภาคเอกชน โดยจัดให้มีการระดมทุนหลากหลายรูปแบบด้านวัสดุ/อุปกรณ์ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมเป็นกลไกหลักในการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการขับเคลื่อนกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมในทุกระดับและด้านการบริหารจัดการกองทุน ต้องเพิ่มจำนวนเครือข่ายจิตอาสาประชารัฐและบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะ ต้องปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานจิตอาสาประชารัฐเพื่อสังคมให้มีผู้แทนจิตอาสาประชารัฐระดับพื้นที่ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ จัดให้มีการระดมทุนและจัดทำข้อเสนอนโยบายเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมในทุกระดับ

๒.๖ แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๘๐)

๒.๖.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพลังทางสังคม ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย คือ แผนย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม และแผนย่อยการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก ซึ่งแผนย่อยที่มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุฉบับนี้ ได้แก่

๑) แผนย่อยการเสริมสร้างทุนทางสังคม เน้นการเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งแบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรมโดยสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและพลังของคนสามวัย ได้แก่ เยาวชน คนรุ่นใหม่ คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ เน้นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง รวมทั้งต่อยอดจากรากฐานของสังคมวัฒนธรรมไทย ได้แก่ ความมีน้ำใจ และการช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งนี้เพื่อใช้พลังเหล่านี้ในการลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาค โดยแผนย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคมมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒)

“(๑) เสริมสร้างสังคมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและกัน โดยการนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ในเรื่องของความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักให้ รู้จักแบ่งปัน และเสียสละ โดยยึดหลักคุณธรรม ไม่เลือก ปฏิบัติมาส่งเสริมอาสาสมัครเพื่อทำประโยชน์ส่วนรวมและสร้างสังคมแห่งการให้ รวมทั้งการพัฒนากลไกและ ระบบสนับสนุนการบริหารจัดการเครือข่ายในระดับจังหวัดผ่านการระดมพลังความร่วมมือของรัฐ และภาคประชาชนในระดับจังหวัด การส่งเสริมให้มีกลไกเชื่อมโยงกับนโยบายและการบริหารจัดการ ในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

(๒) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง ส่งเสริมให้มีระบบการสนับสนุนความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติ ตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามวัย ในท้องถิ่น พัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชนและบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบ การดำเนินงาน

(๓) ต่อยอดการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน...เพื่อส่งเสริมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่และสามารถ นำไปต่อยอดพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ภาคีการพัฒนาต่างๆ ในการยกระดับคุณค่าที่หลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนานวัตกรรมจาก ทุนทางวัฒนธรรม เพื่อต่อยอดสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ที่สร้างสรรค์...”

๒) แผนย่อยการรองรับสังคม สูงวัยเชิงรุก เน้นการเตรียมคนและสังคมเชิงรุกให้คนทุกช่วงวัย ตระหนักรู้ มีความรอบรู้ และมีความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัยในทุกมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพที่สามารถพึ่งตนเองและเป็นพลังในการพัฒนา ครอบคลุม ชุมชน สังคม และประเทศ ให้นานที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังทางสังคมด้วยการ

ถ่ายทอดประสบการณ์และภูมิปัญญาให้กับประชาชนรุ่นอื่นๆ และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมที่มีต่อการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ โดยแผนย่อยการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุกมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒)

“(๑) เร่งส่งเสริมการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยในทุกมิติอย่างมีคุณภาพ โดยการสร้างความตระหนักและการเตรียมการเพื่อยามสูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ที่จะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตได้มีการเตรียมการให้พร้อมทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม และเป็นผู้สูงอายุที่มีกำลัง มีแรง มีความมั่นคงทางรายได้ และพึ่งพาตนเองได้

(๒) เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคม รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถช่วยเหลือชุมชนและสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีศักดิ์ศรี และมีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคม และสามารถคงไว้ซึ่งศักยภาพและบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมเป็นอีกหนึ่งแรงพลังในการช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศได้เช่นเดียวกับช่วงวัยอื่นๆ

(๓) เพิ่มบทบาทภาคส่วนอื่นๆ ในการรองรับสังคมสูงวัย สนับสนุนให้สังคมและภาคส่วนอื่นๆ ตระหนักและยอมรับถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ และก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ในการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่เหมาะสมตามศักยภาพและสมรรถนะ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคม จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและทุกช่วงวัยให้สามารถใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรทุกภาคส่วนและนวัตกรรมเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ”

๒.๖.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ได้กำหนดแผนย่อยไว้ด้วยกัน ๕ แผนย่อย เพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ในส่วนที่มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๘๐) นั้น ประกอบด้วย ๓ แผนย่อยด้วยกัน ได้แก่

๑) แผนย่อยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และการมีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒)

“(๑) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย สร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ และการจัดกิจกรรม ที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่างๆ พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงาน และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย รวมถึงการให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามา

มีส่วนร่วม พร้อมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็ง โดยเน้นการส่งเสริม การเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบายการสร้าง ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน สถานประกอบการ จัดบริการ ที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ...

(๒) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน สร้างกระบวนการเรียนรู้และ พัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึง ความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม...

(๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูล ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างภาคีการพัฒนาต่างๆ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพ และการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการ ดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงานให้มีความเข้มแข็งและตอบโจทย์ ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและ ปฏิบัติรวมถึงมีธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ประสบการณ์และทักษะเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และทักษะให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ”

๔) แผนย่อยการพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน ช่วงวัยแรงงาน เน้นการพัฒนาและยกระดับ ศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความ ต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งทักษะฝีมือ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะภาษา มีการทำงานตามหลักการ ทำงาน ที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ ความเข้าใจและ มีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผน ทางการเงิน และมีการออม การรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะ และการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพความรู้ ทักษะฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการ ใหม่ และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน ซึ่งมีแนว ทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒)

“(๒) เสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ และความรู้ความเข้าใจและทักษะทาง การเงิน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและหลักประกันของตนเองและครอบครัว รวมทั้งสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับ วัยทำงานผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมและการส่งเสริมการออม”

๕) แผนย่อยการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ มุ่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการร่วมเป็นพลังขับเคลื่อน ประเทศด้วยการเสริมทักษะด้านอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ มีระบบส่งเสริมและพัฒนา สุขภาพของผู้สูงอายุ ตลอดจนมีระบบหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต

ในวัยสูงอายุ โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๑ ก วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒)

“(๑) ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และประเทศ รวมทั้งสนับสนุนมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ตลอดจนจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะ ในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย สมรรถนะทางกาย ลักษณะงาน และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มวัย

(๒) ส่งเสริมและพัฒนาระบบการออม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

(๓) ส่งเสริมสนับสนุนระบบการส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ทั้งระบบขนส่งสาธารณะ อาคารสถานที่ พื้นที่สาธารณะ และที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและทุกกลุ่มในสังคม”

๒.๗ สถานการณ์ที่มีผลต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุในอนาคต

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๘๐) จะเป็นช่วงที่ประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ ๔๐-๕๙ ปี ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นคลื่นมนุษย์ขนาดใหญ่ทยอยเข้าสู่วัยสูงอายุ ทำให้จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ดังจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัวจากประมาณ ๑๑.๗ ล้านคนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ เป็น ๒๒.๔ ล้านคน เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียพบว่าประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๖๐ มีสัดส่วนประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปติดอยู่ ๑ ใน ๑๐ ของประเทศที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุสูงสุดในภูมิภาคเอเชียและคาดว่าภายในปี พ.ศ.๒๕๗๘ จะเลื่อนจากลำดับที่ ๑๐ เป็นลำดับที่ ๖ ถัดจากประเทศใน ๕ อันดับแรก ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี เขตบริหารพิเศษฮ่องกง สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่อยู่ใน ๕ อันดับแรกนั้น จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ในขณะที่ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศกำลังพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไทย พบว่าการเปลี่ยนผ่านทางประชากรผนวกกับการเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรมได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและองค์ประกอบของครอบครัวไทย การที่คนในวัยทำงานย้ายจากภูมิลำเนาเดิม ย้ายจากการทำงานหรือธุรกิจของครอบครัว หรือย้ายจากภาคเกษตร เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานภาคในระบบ ส่งผลให้เกิดการแยกตัวของสมาชิกวัยแรงงานออกจากครอบครัว ทำให้โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไป ผู้สูงอายุบางส่วนในชนบทอาศัยอยู่กับคู่สมรสตามลำพัง ผู้สูงอายุบางส่วน อยู่ในครัวเรือนข้ามรุ่นหรืออยู่ในครัวเรือนที่มีเพียงผู้สูงอายุกับหลาน ส่วนคนในรุ่นลูกย้ายไปทำงานต่างถิ่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมาจะเห็นได้ชัดถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการอยู่อาศัยและโครงสร้างของครอบครัวไทย การที่เด็กเกิดน้อยลงตลอดช่วงระยะเวลากว่า ๕ ทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลให้ขนาดของสมาชิกในครัวเรือนเล็กลง กล่าวคือ ขนาดของครัวเรือนไทยโดยเฉลี่ยลดลง

ไปเกือบครึ่งหนึ่ง คือ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ ครอบครัวไทยมีขนาดเฉลี่ย ๕.๒ คน ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ลดลงเหลือ ๔.๔ คน และในปี พ.ศ.๒๕๕๓ เหลือเพียง ๓.๒ คน และล่าสุดจากการสำรวจโครงการ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย โดยวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙ แสดงให้เห็นว่าขนาดครอบครัวไทยโดยเฉลี่ยเหลือเพียง ๓.๑ คน

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง จากการ ศึกษาวิจัยที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีความเปราะบางในด้าน เศรษฐกิจ จากรายงานการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความอยู่ดีมีสุขในบริบทสังคมสูงวัย: ผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีรายได้ค่อนข้างต่ำ โดยในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ร้อยละ ๔๘ ของผู้สูงอายุมีรายได้ต่ำ กว่าเส้นความยากจน (หรือน้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทต่อปี) โดยแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของผู้สูงอายุจะมาจาก การทำงานบุตร และเบี้ยยังชีพในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

สถานการณ์และแนวโน้มด้านสุขภาพ จากการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมา รวมทั้งจากการประชุม ระดมความคิดเพื่อมองภาพอนาคตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า พบว่าการใช้ชีวิตและ พฤติกรรมสุขภาพของประชากรไทย ยังน่าจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังและมีโอกาสเกิดภาวะ ทูพพลภาพได้สูงขึ้น ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ที่วัดจากการมีข้อจำกัดในการทำกิจวัตรประจำวันตั้งแต่ ๑ ด้านขึ้นไปจะเพิ่มจากประมาณ ๖ แสนคนในปี พ.ศ.๒๕๕๙ เป็นประมาณ ๑.๖ ล้านคนในปี พ.ศ.๒๕๙๓ ประเด็นท้าทายที่จะตามมา คือ ความต้องการการดูแลระยะกลางและการดูแลระยะยาวจะเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้ง โรคจะมีความซับซ้อนขึ้น เช่น โรคอัลไซเมอร์ โรคการเคลื่อนไหวผิดปกติ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยผู้ดูแลที่มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะและมีทักษะการดูแลในระดับสูง การดูแลระยะยาวนี้จะส่งผลให้มีความต้องการผู้ดูแลเพิ่มขึ้น ทั้งผู้ดูแลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ประเด็นท้าทาย คือ

- ๑) การขาดแคลนผู้ดูแล เนื่องจากผู้ดูแลที่เป็นบุตรมีแนวโน้มลดลงส่วนหนึ่งเป็นเพราะการลดลงของ ภาวะเจริญพันธุ์อย่างต่อเนื่องที่ส่งผลให้ขนาดครอบครัวเล็กลงและผู้สูงอายุรุ่นหลังจะยังมีบุตรน้อยลงมาก
- ๒) ความต้องการกำลังคนในการให้บริการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น
- ๓) ค่าใช้จ่ายในการดูแลระยะยาวทั้งในส่วนของผู้สูงอายุและครอบครัวและภาระทางการเงิน การคลัง ของรัฐ มีการคาดการณ์กันว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจะเพิ่มจาก ๖๐,๐๐๐ ล้านบาทในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็น ๒๒๐,๐๐๐ ล้านบาทในปี พ.ศ.๒๕๖๕ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ของ GDP ในปี พ.ศ.๒๕๖๕
- ๔) ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานอาจจะเพิ่มขึ้น การย้ายถิ่นเข้ามา พำนักรักษาในประเทศไทยของกลุ่มผู้สูงอายุชาวต่างชาติทำให้เกิดบริการที่พักราคาแพง การดูแลและบริการสุขภาพที่มี มาตรฐานสูงกว่าผู้สูงอายุไทย

สถานการณ์และแนวโน้มด้านสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และนวัตกรรม จากข้อมูลการสำรวจ ประชากรสูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ พบว่ามีผู้สูงอายุไทย ไม่ถึงร้อยละ ๕ ที่อยู่ในบ้านที่มี สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ปัญหาหลักที่ตามมาจากการอยู่อาศัย ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม คือ การพลัดตกหกล้ม พบว่าผู้สูงอายุประมาณ ร้อยละ ๑๒ เคยหกล้ม

ในระยะ ๖ เดือนที่ผ่านมา อันเกิดจากสภาพแวดล้อมในสถานที่อยู่อาศัย เช่น พื้นต่างระดับ พื้นลื่น เป็นต้น จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ในช่วง ๑๕ ปี พบว่าพื้นที่สาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการต่างๆ ยังเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตอย่างสะดวกและปลอดภัยของผู้สูงอายุ ในภาพรวมของเมืองมีสัดส่วนของอาคารสถานที่ราชการ และสถานที่ที่ผู้สูงอายุมักไปทำกิจกรรมต่ำกว่า ๑ ใน ๔ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างสะดวกและปลอดภัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินงาน

การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม เรื่อง “การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมตามประเด็นข้างต้นและเพื่อบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ค้นหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐด้วยกลไกการทำงานในทุกระดับตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล

๓.๑ วิธีการดำเนินงาน

๓.๑.๑ ทบทวน สังเคราะห์งาน ศึกษาผลงานวิชาการงานวิจัยเกี่ยวกับกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า สถานการณ์ทางสังคมของประเทศ กลุ่มจังหวัด และรายจังหวัดในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

๓.๑.๒ กำหนดประเด็นการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๓ จัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม “การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า”

๓.๑.๔ เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม “การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า” ต่อหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใน ๗ จังหวัดในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ และผู้มีส่วนได้เสียในระดับพื้นที่

๓.๑.๕ จัดทำสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมเสนอต่อปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓.๑.๖ นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมระดับพื้นที่และระดับกลุ่มจังหวัด กับกองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม เพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมระดับประเทศ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางสังคม ทั้งภายในและภายนอกกระทรวง

๓.๑.๗ นำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมระดับพื้นที่หรือระดับกลุ่มจังหวัด ในการจัดทำข้อเสนอโครงการ/กิจกรรม ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากแหล่งทุนต่าง ๆ

๓.๑.๘ สรุปผลการใช้ประโยชน์จากข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมจากหน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์

บทที่ ๔

ผลการดำเนินงาน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำ “รายงานความมั่นคงของมนุษย์ ประเทศไทย ปี ๒๕๖๕” ขึ้น ภายใต้กรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ๑๒ มิติ ๔๐ ตัวชี้วัด เพื่อประเมิน สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมระดับประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด สำหรับใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาด้านต่างๆ ในภาพรวมของประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑ สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ระดับประเทศ

ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ จากองค์ประกอบ ๑๒ มิติ ๔๐ ตัวชี้วัด ภาพรวมระดับประเทศ (กรุงเทพมหานคร และ ๗๖ จังหวัด) มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ๖๙.๖๓ ซึ่งมิติที่มีค่าดัชนีสูงสุด คือ มิติสุขภาพ ๗๐.๔๔ รองลงมาคือ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ๗๐.๔๐ มิติศาสนาและวัฒนธรรม ๗๐.๓๙ ส่วนมิติที่มีค่าดัชนีต่ำสุด คือ มิติครอบครัว ๖๙.๘๕ มิติการศึกษา ๖๙.๘๒ และมิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน ๖๙.๗๘ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ปีที่ผ่านมา พบว่า ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ มีค่าลดลง (-๐.๑๑) ดังนี้ ปี ๒๕๖๔ = ๖๙.๗๔ และปี ๒๕๖๕ = ๖๙.๖๓

สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ระดับกลุ่มจังหวัด การประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ ได้ประเมินค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในระดับกลุ่มจังหวัด โดยแบ่งเป็น ๖ กลุ่มจังหวัด ได้แก่

๑. กลุ่มกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน ๖ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร

๒. กลุ่มภาคเหนือ จำนวน ๑๗ จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

๓. กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๐ จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี

๔. กลุ่มภาคกลาง จำนวน ๒๐ จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

๕. กลุ่มภาคใต้ จำนวน ๙ จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง และสุราษฎร์ธานี

๖. กลุ่ม ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๕ จังหวัด ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล

เป็นการประมวลผลจากค่าดัชนีของแต่ละจังหวัดในกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดที่มีค่าดัชนีมากที่สุดเรียงลำดับ ดังนี้ กลุ่มภาคกลาง (๖๘.๗๔) กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๖๘.๕๒) กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (๖๘.๑๔) กลุ่มภาคเหนือ (๖๗.๙๙) กลุ่มภาคใต้ (๖๗.๘๘) และกลุ่ม ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๖๗.๖๔) ตามลำดับ

กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ๖๘.๕๒ อยู่ในลำดับที่ ๒ ของกลุ่มจังหวัด เมื่อพิจารณาถึงมิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุด ๓ ลำดับแรก ได้แก่ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๗๐.๐๒ มิติการเมือง ๖๙.๙๒ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ๖๙.๘๐ ในขณะที่มิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์น้อยที่สุด ๓ ลำดับ สุดท้าย ได้แก่ มิติการมีงานทำและรายได้ ๖๘.๙๙ มิติสิ่งแวดล้อมทรัพยากร/พลังงาน ๖๘.๙๓ มิติที่อยู่อาศัย ๖๘.๖๔ หากพิจารณาจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุดในกลุ่มนี้ ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ๙๔.๖๗ และจังหวัดที่น้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ ๒๐.๐๘ และจังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑.๔๓

สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์แต่ละมิติ รวม ๑๒ มิติ ซึ่งผลการประเมิน พบว่า มิติสุขภาพ มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์เฉลี่ยของประเทศ ๗๐.๔๔ สูงที่สุดใน ๑๒ มิติ รองลงมาคือ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ๗๐.๔๐ มิติศาสนาและวัฒนธรรม ๗๐.๓๙ มิติการมีงานทำและรายได้ ๗๐.๓๓ มิติที่อยู่อาศัย ๗๐.๓๓ มิติสิทธิและความเป็นธรรม ๗๐.๒๓ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๗๐.๐๖ มิติการเมือง ๗๐.๐๖ มิติอาหาร ๖๙.๙๙ มิติครอบครัว ๖๙.๘๕ มิติการศึกษา ๖๙.๘๒ และมิติที่มีค่าดัชนีต่ำที่สุดคือ มิติสิ่งแวดล้อมทรัพยากร/พลังงาน ๖๘.๙๘ ตามลำดับ

สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ ทั้ง ๑๒ มิติ จำแนกได้ ดังนี้

๑. มิติที่อยู่อาศัย มี ๓ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติที่อยู่อาศัย ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๓๓ สูงเป็นลำดับที่ ๕ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีในมิติที่อยู่อาศัยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๕๕ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ ยโสธร บึงกาฬ น่าน อำนาจเจริญ และลำปาง ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติที่อยู่อาศัยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๒ จังหวัด ซึ่ง ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติที่อยู่อาศัยน้อยที่สุด ได้แก่ สมุทรปราการ ตาก นนทบุรี ภูเก็ต และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

๒. มิติสุขภาพ มี ๕ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติสุขภาพ ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๔๔ อยู่ในลำดับที่ ๑ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติสุขภาพ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๕ จังหวัด จังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ยะลา ปัตตานี ชลบุรี และสมุทรสาคร ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติสุขภาพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๒ จังหวัด ซึ่ง ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติสุขภาพน้อยที่สุด ได้แก่ พะเยาแพร่ ลำพูน น่าน และลำปาง ตามลำดับ

๓. มิติอาหาร มี ๓ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติอาหาร ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๖๙.๙๙ อยู่ในลำดับที่ ๙ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติอาหาร สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๙ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ ปทุมธานี อ่างทอง ชุมพร อุดรดิตถ์ และสมุทรสาคร ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีในมิติอาหารต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๘ จังหวัด ซึ่ง ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในมิติอาหารน้อยที่สุด ได้แก่ ชัยนาท มุกดาหาร นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ และร้อยเอ็ด ตามลำดับ

๔. มติการศึกษา มี ๓ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดการศึกษา ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๖๙.๘๒ อยู่ในลำดับที่ ๑๑ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดการศึกษาสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๐ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ชัยนาท พิษณุโลก และลำปาง ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีในมติดการศึกษาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๗ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในมติดการศึกษาน้อยที่สุด ได้แก่ ปทุมธานี ระยอง สมุทรสาคร ชลบุรี และสมุทรปราการ ตามลำดับ

๕. มติการมีงานทำและรายได้ มี ๕ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดการมีงานทำและรายได้ ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๓๓ อยู่ในลำดับที่ ๑๐ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดการมีงานทำและรายได้ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๗ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ นครปฐม ยโสธร ฉะเชิงเทรา ระยอง และตราด ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดการมีงานทำและรายได้ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๐ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์การมีงานทำและรายได้ น้อยที่สุด ได้แก่ อำนาจเจริญ กำแพงเพชร กระบี่ นราธิวาส และภูเก็ต ตามลำดับ

๖. มติครอบครัว มี ๓ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดครอบครัว ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๖๙.๘๕ อยู่ในลำดับที่ ๑๐ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดครอบครัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๔ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ ยะลา นราธิวาส นครปฐม ปัตตานี และอำนาจเจริญ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดครอบครัว ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๓ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดครอบครัวน้อยที่สุด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร น่าน อ่างทอง สระบุรี และราชบุรี ตามลำดับ

๗. มติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม มี ๔ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๔๐ อยู่ในลำดับที่ ๒ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดชุมชนและการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๘ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี สมุทรสาคร และปทุมธานี ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๙ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดชุมชนและการสนับสนุนทางสังคมน้อยที่สุด ได้แก่ ศรีสะเกษ สระแก้ว บึงกาฬ เลย และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ

๘. มติศาสนาและวัฒนธรรม มี ๒ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มติดศาสนาและวัฒนธรรม ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๓๙ อยู่ในลำดับที่ ๓ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๕๑ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ ยโสธร หนองคาย ร้อยเอ็ด มุกดาหาร และมหาสารคาม ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมติดศาสนาและวัฒนธรรม ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๖ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในมติดศาสนาและวัฒนธรรม น้อยที่สุด ได้แก่ กระบี่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

๙. มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มี ๒ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๐๖ อยู่ในลำดับ ๗ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๑ จังหวัด และ จังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ แม่ฮ่องสอน อุตรธานี สมุทรปราการ ปัตตานีและสุรินทร์ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๖ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน น้อยที่สุด ได้แก่ สระบุรี กระบี่ ภูเก็ต เลย และพังงา ตามลำดับ

๑๐. มิติสิทธิและความเป็นธรรม มี ๓ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติสิทธิและความเป็นธรรม ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๒๓ อยู่ในลำดับ ๖ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติสิทธิและความเป็นธรรม สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๙ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ อำนาจเจริญ เลย หนองบัวลำภู สกลนคร และอุดรดิตถ์ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติสิทธิและความเป็นธรรม ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๘ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติสิทธิและความเป็นธรรม น้อยที่สุด ได้แก่ นครนายก ปทุมธานี สุพรรณบุรี นนทบุรีและ กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

๑๑. มิติการเมือง มี ๒ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติการเมือง ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๗๐.๐๖ อยู่ในลำดับ ๘ จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติการเมืองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๓๕ จังหวัด โดยจังหวัดที่มีค่าดัชนีสูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ พัทลุงและลำปาง ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติการเมือง ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๔๒ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติการเมือง น้อยที่สุด ได้แก่ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ อุตรธานี หนองบัวลำภู และหนองคาย

๑๒. มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน มี ๕ ตัวชี้วัด ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๖๙.๗๘ อยู่ในลำดับสุดท้าย จาก ๑๒ มิติ จังหวัดที่มีค่าดัชนี มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๕๑ จังหวัด โดยจังหวัดที่มีค่าดัชนี สูงสุดในมิตินี้ ๕ จังหวัดแรก ได้แก่ กาญจนบุรี แม่ฮ่องสอน อุทัยธานี สระแก้ว และน่าน ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีค่าดัชนีมิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ มีจำนวน ๒๖ จังหวัด โดย ๕ จังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในมิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน น้อยที่สุด ได้แก่ นครปฐม พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ สมุทรสาคร และกรุงเทพมหานคร

สรุปการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕

ความมั่นคงของมนุษย์ในปี ๒๕๖๕ ภาพรวมระดับประเทศมีค่าดัชนี ๖๙.๖๓ ลดลงจากปีที่แล้ว (- ๐.๑๑) ส่วนในระดับกลุ่มจังหวัด กลุ่มภาคกลาง มีความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุด ในขณะที่กลุ่ม ๕ จังหวัด ชายแดนใต้ มีความมั่นคงของมนุษย์น้อยที่สุด สำหรับความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด ค่าดัชนีมีความ หลากหลาย และกระจายตามภูมิภาคต่างๆ ในทุกภาค ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของ ประเทศ จำนวน ๔๔ จังหวัด (ร้อยละ ๕๗.๑๔) และจังหวัดที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ของประเทศ จำนวน ๓๓ จังหวัด (ร้อยละ ๔๒.๘๖) ทั้งนี้จังหวัดที่อยู่ในลำดับท้ายๆ ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่มีความเป็นเมืองใหญ่และเป็นเมือง ด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่บางจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากทั้งในด้านบวกและด้านลบ สำหรับจังหวัดยะลาที่อยู่ในลำดับแรก ถือว่าอยู่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงแต่ไม่มากนัก เพราะในปี ๒๕๖๔ อยู่ในลำดับที่ ๓ และขึ้นมาอยู่ในลำดับที่ ๑ ในปี ๒๕๖๕

ทั้งนี้ มิติที่มีความมั่นคงมากที่สุด ได้แก่ มิติสุขภาพ รองลงมาคือ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม มิติศาสนาและวัฒนธรรม มิติการมีงานทำและรายได้ และมิติที่อยู่อาศัย ในขณะที่มิติที่ควรมีการเฝ้าระวังและป้องกัน และให้ความสำคัญ มีดังนี้

๑. มิติครอบครัว มีปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความมั่นคงมิติครอบครัว คือ การสร้างความอบอุ่นและความเข้มแข็งในครอบครัว และการลดและป้องกันการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

๒. มิติการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับ อัตรานักเรียนต่อห้องเรียน อัตรานักเรียนต่อครู และอัตราการมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน โดยเฉพาะการกระจายการพัฒนาอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่

๓. มิติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร/พลังงาน ควรเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างพลังงานทดแทน รวมถึงการช่วยกันลดหรือแก้ไขปัญหามลพิษทั้งในระดับปัจเจก ชุมชน และสังคม ดังนั้น ในระดับจังหวัดควรพิจารณาคำดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ของจังหวัดในภาพรวม ๑๒ มิติ และรายมิติ เพื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศ แล้วพิจารณาให้ความสำคัญกับมิติที่มีค่าดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นสำคัญ

๔.๒ ข้อมูลครัวเรือนเปราะบางจากระบบ MSO Logbook ณ เดือน มกราคม ๒๕๖๗ ใน ๗ จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

๔.๒.๑ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๒๖,๙๖๗ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๒๘,๙๘๔ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๒๖,๙๖๗	๖๑	๘,๓๑๕	๑๖,๙๑๐	๑,๖๘๑

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๗,๗๖๐ คน
๒. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๔,๒๕๕ คน
๓. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓,๐๗๗ คน
๔. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑,๙๓๐ คน
๕. ด้านการเข้าถึงสิทธิ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑,๕๒๗ คน

สถานะการติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว ๒๓,๓๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗

อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๑๘๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑
ยังไม่ดำเนินการ	๓,๔๗๑ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑๒
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๒๐,๘๑๖ คน	คิดเป็นร้อยละ ๗๐
ช่วยเหลือโดย พม.	๘,๘๕๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๓๐
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๑๘๗ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๑

๔.๒.๒ จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๑๘,๖๙๕ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๒๕,๔๘๕ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๑๘,๖๙๕	๑	๙,๒๙๑	๙,๑๒๑	๒๘๒

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๔,๖๙๓ คน
๒. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๑,๔๐๖ คน
๓. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓๘๔ คน
๔. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓๕๒ คน
๕. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๓๒ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๒๔,๐๘๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๙๕
อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๙ คน	คิดเป็นร้อยละ ๐
ยังไม่ดำเนินการ	๑,๓๘๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๕
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๑๑,๒๑๐ คน	คิดเป็นร้อยละ ๕
ช่วยเหลือโดย พม.	๒๕,๑๘๑ คน	คิดเป็นร้อยละ ๙๕
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๔๒ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๐

๔.๒.๓ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๒๒,๒๐๗ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๒๑,๒๕๒ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๒๒,๒๐๗	๓๘๗	๖,๖๖๖	๑๔,๘๘๕	๒๖๙

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๘,๕๐๓ คน
๒. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓,๖๗๔ คน
๓. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๒,๓๘๒ คน
๔. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑,๓๑๓ คน
๕. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๕๕๑ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๑๗,๕๒๓ คน	คิดเป็นร้อยละ ๘๒
อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๓๗๔ คน	คิดเป็นร้อยละ ๒
ยังไม่ดำเนินการ	๓,๓๖๕ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑๖
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๑๑,๔๔๕ คน	คิดเป็นร้อยละ ๖๐
ช่วยเหลือโดย พม.	๖,๗๗๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๓๕
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๙๐๑ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๕

๔.๒.๔ จังหวัดเลย มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๑๐,๘๔๕ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๑๔,๗๐๓ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๑๐,๘๔๕	๓๔	๔,๒๖๔	๖,๒๓๔	๓๑๓

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๑,๖๕๓ คน
๒. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๔,๕๘๘ คน
๓. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๕๘๘ คน
๔. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๔๙๑ คน
๕. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๔๕๗ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๑๑,๙๖๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๘๑
อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๒๐๗ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑

ยังไม่ดำเนินการ	๒,๕๒๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑๗
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๗,๓๑๗ คน	คิดเป็นร้อยละ ๔๓
ช่วยเหลือโดย พม.	๙,๓๖๙ คน	คิดเป็นร้อยละ ๕๕
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๒๙๑ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๒

๔.๒.๕ จังหวัดหนองคาย มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๘,๔๘๒ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๑๑,๒๔๗ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๘,๔๘๒	๔๙	๓,๙๗๓	๔,๑๗๐	๒๙๐

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๙,๘๕๕ คน
๒. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓,๓๔๖ คน
๓. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑,๐๑๘ คน
๔. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๘๔๗ คน
๕. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓๘๖ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๘,๗๕๖ คน	คิดเป็นร้อยละ ๗๘
อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๓๔๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๓
ยังไม่ดำเนินการ	๒,๑๔๓ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑๙
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๑,๔๓๓ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑๓
ช่วยเหลือโดย พม.	๙,๔๐๗ คน	คิดเป็นร้อยละ ๘๖
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๑๕๕ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๑

๔.๒.๖ จังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๖,๗๗๗ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๗,๒๓๘ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๖,๗๗๗	๒๖	๓,๙๙๘	๒,๖๖๙	๘๔

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๕,๘๒๖ คน
๒. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑,๙๑๕ คน
๓. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๗๔๓ คน
๔. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๔๑๖ คน
๕. ด้านความรุนแรง	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๘๙ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๖,๘๙๔ คน	คิดเป็นร้อยละ ๙๕
อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๑๑๐ คน	คิดเป็นร้อยละ ๒
ยังไม่ดำเนินการ	๒๓๔ คน	คิดเป็นร้อยละ ๓

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ

ให้คำแนะนำ	๔,๐๔๑ คน	คิดเป็นร้อยละ ๔๕
ช่วยเหลือโดย พม.	๔,๖๓๗ คน	คิดเป็นร้อยละ ๕๒
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๒๔๗ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๓

๔.๒.๗ จังหวัดอุดรธานี มีจำนวนครัวเรือนเปราะบาง ๒๖,๑๐๒ ครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ประสบปัญหา ๒๘,๙๘๔ คน

ครัวเรือน เปราะบางทั้งหมด	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๐	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๑	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๒	ครัวเรือน เปราะบางระดับ ๓
๒๖,๑๐๒	๑๑๗	๖,๘๙๗	๑๘,๙๐๔	๑๘๔

สภาพปัญหาของสมาชิกในครัวเรือนแยกรายด้าน ๕ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

๑. ด้านครอบครัว	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๗,๔๘๙ คน
๒. ด้านการมีงานทำ/รายได้	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๑,๘๔๔ คน
๓. ด้านที่อยู่อาศัย	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๖๘๙ คน
๔. ด้านการศึกษา	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๓๓๔ คน
๕. ด้านสุขภาพ	มีจำนวนสมาชิกที่ประสบปัญหา	๑๗๓ คน

สถานการณ์ติดตามเพื่อแก้ไขปัญหา

ช่วยเหลือแล้ว	๒๖,๑๙๓ คน	คิดเป็นร้อยละ ๙๐
---------------	-----------	------------------

อยู่ระหว่างการช่วยเหลือ	๑๗๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๑
ยังไม่ดำเนินการ	๒,๖๑๓ คน	คิดเป็นร้อยละ ๙
แนวทางการให้ความช่วยเหลือ		
ให้คำแนะนำ	๑๐,๘๒๘ คน	คิดเป็นร้อยละ ๓๙
ช่วยเหลือโดย พม.	๑๖,๖๖๔ คน	คิดเป็นร้อยละ ๖๑
ประสานส่งต่อหน่วยงาน	๒๒ แผน	คิดเป็นร้อยละ ๐

๔.๓ รายงานสถานการณ์ทางสังคมรายจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๖

๔.๓.๑ จังหวัดขอนแก่น

มีประชากร ๑,๗๘๔,๖๔๑ คน (๖๖๒,๑๙๕ ครอบครัว) เป็นเพศชาย ๘๗๖,๐๘๒ คน และเพศหญิง จำนวน ๙๐๘,๕๕๙ คน จำแนกตามประเด็นกลุ่มเป้าหมายที่น่าสนใจ ได้ดังนี้

จังหวัดขอนแก่นมีประชากรกลุ่มเด็ก และเยาวชน (๐ – ๑๘ ปี) มีจำนวน ๓๔๔,๙๓๑ คน แบ่งเป็นเด็กแรกเกิด (๐ – ๖ ปี) จำนวน ๑๐๔,๖๕๙ คน และเป็นเยาวชน (๗ – ๑๘ ปี) จำนวน ๒๔๐,๒๗๒ คน เมื่อพิจารณาเพศของประชากรกลุ่มเด็ก และเยาวชน (๐ – ๑๘ ปี) พบว่า เป็นเพศชายจำนวน ๑๗๘,๑๓๕ คน และเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๖,๗๙๖ คน ซึ่งข้อมูลในส่วนที่ ๓ พบว่า ในปี ๒๕๖๕ มีอัตราส่วนพึงพิงวัยเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔ พบว่า ๑) เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมีจำนวน ๖๑,๔๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ ๒) เด็กนักเรียนยากจน และเด็กยากจนพิเศษ มีจำนวน ๖๗,๐๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔ ๓) เด็กและเยาวชน ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีจำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ ๔) เด็กและเยาวชนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายและจิตใจ มีจำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑ ๕) เด็กที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และไม่พร้อมในการเลี้ยงดู มีจำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑ ๖) เด็กและครอบครัวเด็ก และเยาวชนที่ได้เงินสงเคราะห์ในครอบครัวยากจน มีจำนวน ๒,๕๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๗

จังหวัดขอนแก่นมีประชากรกลุ่มสตรี มีจำนวน ๙๐๘,๕๕๙ คน โดยเป็นสตรีในช่วงวัยรุ่น ๗๗,๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ กว่าครึ่งของประชากรเป็นสตรีวัยทำงาน ๔๗๑,๕๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙ พบว่า ๑) ไม่มีสตรีในจังหวัดขอนแก่นที่ถูกละเมิดทางเพศในปี ๒๕๖๖ ๒) สตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายจิตใจ มีจำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ ๓) สตรีที่เป็นสมาชิกของกองทุนบทบาทสตรี มีจำนวน ๕๒๙,๕๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๒ ๔) สตรีที่ว่างงาน/ตกงาน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕

จังหวัดขอนแก่นมีครอบครัว ๖๖๒,๑๙๕ ครอบครัว พบว่า ๑) ครอบครัวหย่าร้าง มีจำนวน ๓,๖๙๓ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ ๒) ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำความรุนแรงต่อกัน มีจำนวน ๑๙ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ ๓) ครอบครัวยากจน มีจำนวน ๒๑,๒๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๒

จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน ๓๕๒,๔๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ ของประชากรทั้งหมดในจังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็นผู้สูงอายุเพศชาย ๑๕๙,๘๐๙ คน เป็นเพศหญิง ๑๙๒,๖๔๐ คน โดยจังหวัดขอนแก่น มีผู้สูงอายุ ๑๐๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕ พบว่า ๑) ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ มีจำนวน ๓๑๘,๘๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๕ ๒) ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้/ไม่มีคนดูแล/ไม่มี

รายได้/ผู้ป่วยเรื้อรัง ติดบ้านติดเตียง คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒ ๓) ผู้สูงอายุที่ถูกทำร้ายร่างกายและ/จิตใจ และ
แจ้งเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๑ ๔) ผู้สูงอายุที่กู้ยืมเงินประกอบ
อาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ มีจำนวน ๓,๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙

จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนคนพิการ จำนวน ๖๖,๓๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗ ของประชากรจังหวัด
ขอนแก่นทั้งหมด แบ่งเป็นคนพิการเพศชาย ๓๔,๕๗๒ คน เป็นผู้พิการเพศหญิง ๓๑,๗๕๙ คน พบว่า
๑) คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพมีจำนวน ๖๓,๐๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐ ๒) คนพิการที่ได้รับการศึกษา
มีจำนวน ๓,๖๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒ โดยคิดจากเป้าหมาย ๓,๗๕๕ คน(เป้าหมายของ
กระทรวงศึกษาธิการ) ๓) คนพิการที่เกิดจากอุบัติเหตุมีจำนวน ๔,๐๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๑ ๔) คนพิการ
มากกว่า ๑ สาเหตุมีจำนวน ๒,๙๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๕

จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนคนด้อยโอกาส/ไร้ที่พึ่งใน มีจำนวน ๓,๔๑๕ คน จากประชากรจังหวัด
ขอนแก่น ๑,๗๘๔,๖๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๙ จำแนกตามประเด็นได้ดังนี้ ๑) คนด้อยโอกาส/ไร้ที่พึ่ง
มีจำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑ ๒) ผู้แสดงความสามารถ มีจำนวน ๔๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑
๓) ผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์มีจำนวน ๒,๘๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๖

๔.๓.๒ จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคามได้รวบรวมและวิเคราะห์
ข้อมูลด้านสังคมในจังหวัดมหาสารคาม มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน ๙๔๔,๖๐๕ คน คิดเป็นสัดส่วนความ
หนาแน่นของประชากร ๑๗๘.๒๖ คนต่อตาราง มีเขตการปกครองระดับอำเภอ ๑๓ แห่ง ระดับตำบล ๑๓๓
แห่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ๑๔๓ แห่ง

รายได้ และการทำงาน พบว่า ปี ๒๕๖๔ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว จำนวน ๘๕,๒๒๘ บาทต่อปี
ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น มีสัดส่วนประเภหนี้สินเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ร้อยละ ๓๑.๔ เพื่อใช้ ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ
ที่ดิน ร้อยละ ๓๖.๘ เพื่อใช้ทำการเกษตร ร้อยละ ๑๖.๖ เพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ ๑๓.๖ และ
เพื่อใช้ในการศึกษา ร้อยละ ๐.๘ ทั้งนี้ จากสัดส่วนประเภหนี้สิน พบว่า หนี้สินเพื่อใช้จ่าย ในครัวเรือน หนี้สิน
เพื่อใช้ในการเกษตร และหนี้สินเพื่อใช้ในการศึกษา มีสัดส่วนลดลง สำหรับหนี้สินเพื่อใช้ซื้อ/เช่าบ้านและที่ดิน
หนี้สินเพื่อใช้ทำธุรกิจ ที่ไม่ใช่การเกษตร มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่มีการออมเงิน ปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๑๐๐ ซึ่ง
มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ กำลังแรงงาน ปี ๒๕๖๕ มีกำลังแรงงาน จำนวน ๓๘๗,๖๔๑ คน ซึ่งมีแนวโน้ม
ลดลงจากปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ มีผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานปี ๒๕๖๕ จำนวน ๒๔๒,๕๓๒ คน ซึ่งมีแนวโน้มลดลง
จากปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ และมีอัตราการว่างงานปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๐.๗ ซึ่งอัตราการว่างงานมีแนวโน้มลดลงจาก
ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ แรงงานนอกระบบและแรงงานในระบบปี ๒๕๖๕ แรงงานนอกระบบร้อยละ ๗๕.๕ ซึ่งมี
อัตราเพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ แรงงานในระบบร้อยละ ๒๔.๕ ซึ่งมีอัตราลดลงจากปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔
มีจำนวนคนต่างด้าวเพิ่มขึ้นระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ โดยในปี ๒๕๖๕ มีคนต่างด้าวคงเหลือ จำนวน ๑,๑๓๖
คน และมีสัดส่วน ผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานในมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๙ ปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๕.๐
แสดงให้เห็นว่า สัดส่วน ผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานมีสัดส่วนที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด

การศึกษา มีสถานศึกษารวมทั้งหมด ๑,๐๑๘ แห่ง ประกอบด้วย สถานศึกษาในระบบ ได้แก่ ๑) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.) จำนวน ๕๙๗ แห่ง ๒) สังกัดเอกชน จำนวน ๓๓ แห่ง ๓) สังกัดอาชีวศึกษาจำนวน ๙ แห่ง ๔) สังกัดอุดมศึกษาจำนวน ๕ แห่ง ๕) สังกัดท้องถิ่นจำนวน ๓๕๒ แห่ง ๖) สังกัดสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน ๙ แห่ง และสถานศึกษานอกระบบ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จำนวน ๑๓ แห่ง จังหวัดมหาสารคามมีเด็กที่เข้าถึงระบบการศึกษามากบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓) ปีการศึกษา ๒๕๖๖ จำนวน ๓๖,๑๙๒ คน มีเด็กที่ตกหล่นจากระบบการศึกษาในปี ๒๕๖๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ มีนักเรียนยากจนปี ๒๕๖๕ จำนวน ๘,๒๖๘ คน และยากจนพิเศษ จำนวน ๓,๖๔๕๐ คน

ความปลอดภัยและทรัพย์สิน พบว่า ระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ มีการรับแจ้งคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และเพศ และการรับแจ้งคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีสัดส่วนที่สูงขึ้น ผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุบนท้องถนน ปี ๒๕๖๕ มีสัดส่วน ๘๗๗.๕๐ คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ ผู้เสียชีวิตบนท้องถนน ปี ๒๕๖๕ มีสัดส่วน ๒๐.๒ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง และผู้ทุพพลภาพ ปี ๒๕๖๕ มีสัดส่วน ๑๘.๙ ซึ่งสัดส่วนลดลงจากปี ๒๕๖๔ อย่างเห็นได้ชัด

ที่อยู่อาศัย พบว่า มีชุมชนผู้มีรายได้น้อยในปี ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนแออัด มีจำนวนบ้าน ๒๕ หลังคาเรือน อยู่อาศัย ๓๐ ครัวเรือน ประชากร ๑๒๐ คน

สถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคมระดับจังหวัดมหาสารคาม

เด็กและเยาวชน พบว่า ปี ๒๕๖๕ มีเด็กช่วง ๐ - ๕ ปี จำนวน ๔๕,๓๐๑ คน และช่วงอายุ ๖ - ๑๔ ปี จำนวน ๘๘,๗๐๗ คน ซึ่งมีอัตราการลดลงจากปี ๒๕๖๔ เยาวชน ๑๕ - ๑๘ ปี จำนวน ๔๓,๔๔๕ คน ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ และช่วงอายุ ๑๙ - ๒๔ ปี จำนวน ๗๖,๙๘๒ คน มีอัตราการลดลงจากปี ๒๕๖๔ อัตราเด็กแรกเกิดปี ๒๕๖๕ จำนวน ๔,๘๐๓ คน อัตราเกิด -๑๐.๘ ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ อัตราส่วนพึงพิงวัยเด็ก ปี ๒๕๖๕ อัตราส่วนร้อยละ ๒๑.๔ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางในบ้านพัก เด็กและครอบครัว ปี ๒๕๖๖ เด็กอายุ ๐ - ๑๗ ปี จำนวน ๕๔๗ คน และเยาวชน จำนวน ๘ คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๖๕ ครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน ๔๗ ครอบครัว และมีเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน ๔๗ คนในปี ๒๕๖๕

แม่วัยรุ่น/แม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว มีจำนวนเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์ในปี ๒๕๖๖ จำนวน ๒๐ คน และมีอัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑.๒ การคลอดมีชีพในเด็กและเยาวชน ปี ๒๕๖๖ อายุ ๑๐ - ๑๔ ปี ร้อยละ ๐.๕๖ และอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี ร้อยละ ๑๔.๗๑ การตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ในปี ๒๕๖๖ ร้อยละ ๑๖.๓ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ แม่วัยใสและแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับสิทธิเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปี ๒๕๖๕ จำนวน ๓,๖๙๙ คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ปี ๒๕๖๖ มีคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ เพศชาย จำนวน ๑๐๑ คดี เพศหญิง ๘ คดี รวม ๑๐๙ คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลง และเป็นคดีเด็กและเยาวชนชายมากกว่าคดีเด็กและเยาวชนหญิง ระหว่างปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ พบว่า เด็กถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีจำนวนมากกว่าเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงนอกครอบครัว โดยถูกระทำความรุนแรงด้านร่างกายมีจำนวนมากที่สุด ปี ๒๕๖๕ สวัสดิการด้านเด็กและเยาวชน มีครอบครัว ที่ได้รับเงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน จำนวน ๑,๖๘๒

ครอบครัว และมีเด็กที่ได้รับเงินสงเคราะห์เด็ก ในครอบครัวยากจน จำนวน ๒,๓๑๙ คน เครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน มีสภาเด็กและเยาวชนจำนวน ๑๕๖ แห่ง แบ่งเป็น สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ๑ แห่ง ระดับอำเภอ ๑๓ แห่ง และระดับตำบล ๑๔๒ แห่ง

สตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า มีประชากรเพศหญิงในปี ๒๕๖๕ อายุ ๐ - ๑๔ ปี ร้อยละ ๑๓.๕ อายุ ๑๕ - ๕๙ ปี ร้อยละ ๖๕.๕ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๒๑.๐ ครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส หย่าร้าง และอัตราการหย่าร้าง ปี ๒๕๖๕ มีครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส ๔,๔๐๐ ครอบครัว ครอบครัวหย่าร้าง ๑,๕๖๐ ครอบครัว อัตราการหย่าร้าง ร้อยละ ๓๕.๕ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่จดทะเบียนสมรสและครอบครัวหย่าร้างในปี ๒๕๖๕ มีจำนวนเพิ่มขึ้น สตรีกลุ่มเปราะบาง ปี ๒๕๖๕ อัตราการว่างงานในสตรี ร้อยละ ๐.๖ ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๔ ความรุนแรงในสตรีและครอบครัว ปี ๒๕๖๖ ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำความรุนแรงต่อกัน จำนวน ๒๔ ครอบครัว สตรีที่ถูกทำร้ายร่างกาย/จิตใจ จำนวน ๒๐ คน และไม่พบสตรีถูกละเมิดทางเพศ ซึ่งเป็นสถิติที่ลดลงจากปี ๒๕๖๕ อัตราแรงงานในระบบหญิงต่อชาย ปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๔๙.๐ ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้น กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีสมาชิก จำนวน ๓๕๓,๖๒๓ คน เครือข่ายด้านสตรีและสถาบัน ครอบครัว มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน ๑๔๒ แห่ง มาตรฐานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ๑ แห่ง โรงเรียนครอบครัว ๑๒ แห่ง องค์กรสาธารณะประโยชน์ ๑๔ แห่ง และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) ๑๔ แห่ง

คนพิการ พบว่า ปี ๒๕๖๕ มีคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียน จำนวน ๒๙,๓๘๘ คน ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ สัดส่วนคนพิการจำแนกตามประเภทความพิการ ปี ๒๕๖๕ ส่วนใหญ่ เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ ๔๖ รองลงมาคือ ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ ๒๐.๖ และทางการเห็น ร้อยละ ๑๒.๑ ตามลำดับ การศึกษาของคนพิการ ปี ๒๕๖๕ มีนักเรียนพิการเข้าเรียนในโรงเรียน จำนวน ๑๕,๑๕๒ คน แบ่งเป็นระดับอนุบาล จำนวน ๖๖ คน ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๓,๔๖๘ คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑,๖๑๘ คน การทำงานของคนพิการ มีอัตราส่วนที่ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน จำนวน ๔๐ ราย และมีจำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป จำนวน ๑๖ แห่ง โดยมีการรับคนพิการเข้าทำงาน ตามมาตรา ๓๓ ร้อยละ ๑๓ และการให้สัมปทานคนพิการ ตามมาตรา ๓๕ ร้อยละ ๓ เครือข่าย/สวัสดิการด้านคนพิการ ปี ๒๕๖๖ ศูนย์บริการคนพิการ จำนวน ๓๘ แห่ง และองค์กรด้านคนพิการ จำนวน ๕๓ แห่ง มีการให้บริการกายอุปกรณ์สำหรับช่วยคนพิการ จำนวน ๑๑๒ ราย คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๙,๘๔๓ คน และมีผู้กู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำนวน ๒๗๑ ราย

ผู้สูงอายุ พบว่า ปี ๒๕๖๕ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี จำนวน ๑๐๓,๔๑๓ คน รองลงมาคือ อายุ ๗๐ - ๗๙ ปี จำนวน ๕๙,๗๓๑ คน และผู้สูงอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๑,๑๓๔ คน ตามลำดับ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากร มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๙.๕ ผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบาง ปี ๒๕๖๖ มีผู้สูงอายุติดสังคม ร้อยละ ๙๕.๕๒ ผู้สูงอายุติดบ้าน ร้อยละ ๓.๙๓ และผู้สูงอายุติดเตียง ร้อยละ ๐.๕๕ มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว ในปี ๒๕๖๔ ร้อยละ ๖.๖ ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๓ ความรุนแรงในผู้สูงอายุ มีแนวโน้มลดลง โดยในปี ๒๕๖๖ มีผู้สูงอายุที่ถูกทำร้ายร่างกาย/จิตใจลดลง จำนวน

๔ คน การทำงานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่กู้ยืมประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ ในปี ๒๕๖๖ มีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๑,๒๑๗ คน เครือข่าย/สวัสดิการด้านผู้สูงอายุ ปี ๒๕๖๖ มีคลังปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน ๒๔๓ ราย ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.) จำนวน ๒๓ ศูนย์ มีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๕๓,๓๕๔ คน และมีผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการงานศพผู้สูงอายุตามประเพณี จำนวน ๔๑๗ คน ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๕ อย่างเห็นได้ชัด

กลุ่มเปราะบาง ปี ๒๕๖๖ มีคนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่ จำนวน ๕ คน และมีผู้แสดงความสามารถที่มีบัตรประจำตัว จำนวน ๔๑ คน เครือข่าย/สวัสดิการด้านกลุ่มคนเปราะบาง ปี ๒๕๖๖ มีกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๑๑๙ แห่ง บ้านพอเพียงชนบท จำนวน ๓๘๘ หลัง และผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ จำนวน ๘๖ คน มีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ผ่านการอบรม จำนวน ๒,๘๘๖ คน ภาศิเครือข่าย/สวัสดิการสังคม องค์การสวัสดิการชุมชนตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๑๑๖ แห่ง และองค์กรสาธารณประโยชน์ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๖๑ แห่ง

สถานการณ์เชิงประเด็นทางสังคม และสถานการณ์เร่งด่วน (Hot Issues) ในระดับจังหวัด

๑. สถานการณ์เชิงประเด็นในระดับพื้นที่ จากข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAP ปี ๒๕๖๖ พบว่า จังหวัดมหาสารคาม มีคนจนเป้าหมาย จำนวน ๕,๖๘๘ คน โดยมีปัญหาด้านสุขภาพมากที่สุด จำนวน ๒,๕๐๙ คน รองลงมาคือ ด้านรายได้ จำนวน ๒,๐๙๔ คน ด้านการศึกษา จำนวน ๖๗๐ คน ด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๕๖๐ คน และ ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๔ คน ตามลำดับ สถานการณ์กลุ่มเปราะบาง รายครัวเรือน มีครัวเรือนเปราะบาง จำนวน ๕๗,๑๗๘ ครัวเรือน ซึ่งมีครัวเรือนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือเร่งด่วน ระดับ ๓ จำนวน ๖๙๓ ครัวเรือน และมีครัวเรือนที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง จำนวน ๒,๒๔๘ ครัวเรือน

๒. สถานการณ์เร่งด่วน (Hot Issues) ในระดับจังหวัด

๒.๑ ประเด็นด้านเด็กและเยาวชน ในปี ๒๕๖๖ มีการตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๑๖.๓ และมีจำนวนเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์และอัตราการเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๖๖ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี ๒๕๖๕ อย่างเห็นได้ชัด

๒.๒ แม่วัยรุ่น/แม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว จำนวนเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์และอัตราการเพิ่มขึ้น ดังนี้ ปี ๒๕๖๓ ตั้งครรภ์จำนวน ๖ คน อัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ -๐.๐๐ ปี ๒๕๖๔ ตั้งครรภ์จำนวน ๑๓ คน อัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑.๒ ปี ๒๕๖๕ ตั้งครรภ์จำนวน ๙ คน อัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ -๐.๓ และปี ๒๕๖๖ ตั้งครรภ์จำนวน ๒๐ คน อัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑.๒ แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการตั้งครรภ์ของเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีจำนวนและอัตราเพิ่มขึ้น เป็นประเด็นเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดควรเร่งดำเนินการแก้ไข

๒.๓ ด้านผู้สูงอายุ การแก้ไขปัญหาสังคมของผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคาม มีผู้สูงอายุ จำนวน ๘๔,๒๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ ของประชากรทั้งหมด โดยสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม อยู่ระหว่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) (สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์อยู่ในระดับร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด) พบว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร ก่อให้เกิดผลกระทบ

ในหลายๆด้าน ทั้งต่อภาวะเศรษฐกิจ สังคมของจังหวัดและประเทศ ประชากรของจังหวัดมหาสารคามวัยเด็ก และประชากรในวัยทำงานลดลง ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการและการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ การบริการด้านสาธารณสุข และการดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น แก่ผู้สูงอายุในอนาคต จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน ทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ทั้งการเสริมทักษะ หรือเพิ่มทักษะ การสร้างแรงจูงใจในการจ้างแรงงานสูงอายุ การส่งเสริมการออม และสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

๔.๓.๓ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานการณ์ทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากร จำนวน ๑,๒๙๑,๑๓๑ คน เป็นเพศชาย จำนวน ๖๓๙,๐๐๙ คน (ร้อยละ ๔๙.๔๙) หญิงเพศ จำนวน ๖๕๒,๑๒๒ คน (ร้อยละ ๕๐.๕๑) ความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ ๑๕๕.๕๗ ตารางกิโลเมตร/คน พื้นที่การปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ อำเภอ ๑๙๓ ตำบล ๒,๔๔๗ หมู่บ้าน เมืองครุฑปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๐๓ แห่ง

โครงสร้างประชากร มีประชากรทั้งหมด ๑,๒๙๑,๑๓๑ คน เป็นประชากรเด็ก อายุ ๐-๑๔ ปี จำนวน ๑๘๔,๕๐๖ คน (ร้อยละ ๑๔.๒๙) วัยแรงงาน อายุ ๑๕-๕๙ ปี จำนวน ๘๕๖,๘๑๕ คน (ร้อยละ ๖๖.๓๖) วัยผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๔๙,๘๑๐ คน (ร้อยละ ๑๙.๓๕) ซึ่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การป่วยเป็นโรคซึมเศร้าของประชากร ห่วงปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ มีอัตราเพิ่มขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพปัญหาทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้านเศรษฐกิจ มีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ปี ๒๕๖๔ เท่ากับ ๗๘,๖๘๗.๘๗ ซึ่งอยู่ในลำดับที่ ๖๕ จาก ๗๖ จังหวัด โดยค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ห่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ มีอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากภาวะการฟื้นตัวเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ มีแนวโน้มลดลง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดให้ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่เป็นช่วงระยะการแพร่ระบาดของโรค โควิด ๑๙ หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า มีประเภทหนี้สินเพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน ร้อยละ ๔๒.๖๐ หนี้สินเพื่อใช้ทำการเกษตร ร้อยละ ๒๕.๑ หนี้สินเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน ๒๓.๓ หนี้สินเพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร ร้อยละ ๕.๙ หนี้สินเพื่อใช้ในการศึกษา ร้อยละ ๒.๙ และอื่นๆ ร้อยละ ๐.๒ ประเด็นการออมของครัวเรือน มีการออมเพิ่มขึ้น จากในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เท่ากับ ร้อยละ ๙๘.๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เท่ากับ ร้อยละ ๙๙.๙ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการวางแผนการใช้จ่ายภายในครัวเรือนมากขึ้น ด้านแรงงาน มีประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน หรือช่วงอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี จำนวน ๘๕๕,๗๕๗ คน โดยเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน ๕๘๘,๒๘๓.๑๘ คน (เพศชาย จำนวน ๓๑๒,๐๑๑.๑๘ คน เพศหญิง จำนวน ๒๗๖,๒๗๒ คน) และจากการสำรวจข้อมูลในช่วง ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ พบว่า ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแรงงานใหญ่ส่วนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน มีจำนวน ๒๖๗,๔๗๔ คน (เพศชาย จำนวน ๙๔,๓๕๖ คน เพศหญิง จำนวน ๑๗๓,๑๑๘ คน) อัตราการว่างงาน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔ และ มีคนต่างด้าว ที่ได้รับอนุญาตทำงานในจังหวัด จำนวน ๑,๑๐๒ คน ซึ่งมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ด้านการศึกษา มีจำนวนสถานศึกษาในระบบ นอกกระบบ รายสังกัด ปีการศึกษา ๒๕๖๖ รวม ๑,๔๙๔ แห่ง โดยจำแนกประเภทตามสังกัด ดังนี้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๘๓๓ แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน ๖๐ แห่ง สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๒๐ แห่ง สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จำนวน ๓ แห่ง สังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๕๔๔ แห่ง สังกัดสำนักงานพระพุทธฯ จำนวน ๑๔ แห่ง และสังกัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๒๐ แห่ง

ทั้งนี้ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ เท่ากับ ๗.๗ เป็นลำดับที่ ๑๑ จาก ๗๗ จังหวัด และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยช่วงปีที่ผ่านมา พบว่ามีค่าเฉลี่ยลดลง เด็กตกหล่นจากการศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เท่ากับร้อยละ ๑๖.๓ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีจำนวนเด็กตกหล่นจากระบบการศึกษาค่อนข้างสูง และจากการสำรวจข้อมูลเด็กนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีเด็กนักเรียนยากจน จำนวน ๑๐,๓๓๗ คน เป็นลำดับที่ ๖๓ จาก ๗๗ จังหวัด และเด็กนักเรียนยากจนพิเศษ จำนวน ๕๘,๘๗๔ คน เป็นลำดับที่ ๗๓ จาก ๗๗ จังหวัด ด้านที่อยู่อาศัย มีชุมชนผู้มีรายได้น้อย จำนวน ๓ ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนแออัดทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย ครั้วเรือน จำนวน ๘๐ ครั้วเรือน ๖๘ บ้าน และมีประชากร จำนวน ๓๒๐ คน

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของเด็กและเยาวชน จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามกลุ่มอายุ ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า มีเด็กอายุ ๐ - ๕ ปี จำนวน ๖๒,๑๕๑ คน เด็กอายุ ๖ - ๑๔ ปี จำนวน ๑๒๒,๓๕๕ คน เยาวชน อายุ ๑๕ - ๑๘ ปี จำนวน ๕๘,๗๓๖ คน เยาวชน อายุ ๑๙ - ๒๔ ปี จำนวน ๙๔,๐๓๒ คน ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบ จำนวนเด็กและเยาวชน ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ พบว่า มีอัตราส่วนลดลงในขณะที่วัยผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น อัตราเด็กแรกเกิด มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีจำนวน ๖,๙๑๑ คน และมีเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการคุ้มครองในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นกลุ่มเด็ก อายุ ๐ - ๑๗ ปี จำนวน ๖๘๑ คน (ชาย จำนวน ๔๐๗ คน หญิง จำนวน ๒๗๔ คน) อายุ ๑๘ - ๒๕ ปี จำนวน ๘ คน (ชาย จำนวน ๔ คน หญิง จำนวน ๔ คน) และมีเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน ๔๗ ครอบครัว ซึ่งมากเป็นลำดับที่ ๕๗ จาก ๗๗ จังหวัด

การตั้งครรภ์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีจำนวน ๓๑ คน ซึ่งมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน และอัตราการคลอดมีชีพในเด็ก อายุ ๑๐ - ๑๔ ปี ช่วง ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖ มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในขณะที่ช่วงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีแนวโน้มลดลง ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เท่ากับ ๑๓.๘ และเป็นลำดับที่ ๔๖ จาก ๗๗ จังหวัด แม่วัยใสและแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับสิทธิเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด มีอัตราสูงขึ้น ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน จากจำนวนคดีเด็กและเยาวชน โดยสถานพินิจฯ มีจำนวน ๑๑๙ คดี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีแนวโน้มลดลงจากปีก่อน มีสถิติสูงเป็นอันดับที่ ๕๗ จาก ๗๗ จังหวัด

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของสตรีและสถาบันครอบครัว มีประชากรเพศหญิง ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จำนวน ๖๕๒,๑๒๒ คน (ร้อยละ ๕๐.๕๑) เป็นวัยเด็กหญิง ๐ - ๑๔ ปี ร้อยละ ๑๓.๘ วัยแรงงานหญิง ๑๕-๕๙ ปี ร้อยละ ๖๕.๒ วัยสูงอายุหญิง (๖๐ ปีขึ้นไป) ร้อยละ ๒๑ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรเพศหญิง ช่วงปี ๒๕๖๕ พบว่า วัยเด็กหญิง (๐-๑๔ ปี) มีแนวโน้มลดลงและสัดส่วนวัยสูงอายุหญิง (๖๐ ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเกิดและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส จำนวน ๕,๔๘๐ ครอบครัว ครอบครัวหย่าร้าง จำนวน ๒,๑๒๐ ครอบครัว อัตราการหย่าร้างต่อการจดทะเบียน

สมรส เท่ากับ ๓๘.๗ ซึ่งมีอัตราส่วนลดลง มีสตรีว่างงาน จำนวน ๑,๑๗๔.๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘๔ ของผู้ว่างงานทั้งหมด

สถิติการถูกระทำ ความรุนแรงในสตรีและครอบครัว จากข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำ ความรุนแรงต่อกันลดลง และผู้กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สาเหตุของความรุนแรงส่วนใหญ่มาจากปัญหาสุรา/ยาเสพติด ความเสมอภาคระหว่างเพศด้านการมีงานทำ โดยวัดจากอัตราแรงงานในระบบหญิงต่อชาย สัดส่วนของแรงงานชาย เท่ากับร้อยละ ๕๐.๙ แรงงานหญิง เท่ากับร้อยละ ๔๙.๑ เมื่อเปรียบเทียบอัตราแรงงานในระบบหญิงต่อชาย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่าจังหวัดร้อยเอ็ดมีสัดส่วนแรงงานหญิงต่อชายมากที่สุด ในลำดับที่ ๑๑ จาก ๗๗ จังหวัด เครือข่ายที่ดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทสตรี /ครอบครัว ในระดับพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) จำนวน ๑๙๙ แห่ง องค์กรสาธารณประโยชน์ จำนวน ๑๗ แห่ง ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) จำนวน ๑๔ แห่ง

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของคนพิการ มีจำนวนคนพิการที่จดทะเบียน ปี ๒๕๖๕ จำนวน ๕๒,๔๑๒ คน (ร้อยละ ๔.๑) จากข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ แสดงให้เห็นว่าสถิติการจดทะเบียนคนพิการของจังหวัดร้อยเอ็ดมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีประเภทความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ ๔๖.๔ ทางการเห็น ร้อยละ ๑๙.๖ ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ ๑๓.๖ ทางจิตใจหรือพฤติกรรม ร้อยละ ๙.๓ ทางสติปัญญา ร้อยละ ๕.๖ พิกการมากกว่า ๑ ประเภท ร้อยละ ๔.๗ ออทิสติก ร้อยละ ๐.๔๓ และทางการเรียนรู้ ร้อยละ ๐.๓ ด้านการศึกษาของคนพิการที่เข้าเรียนในโรงเรียนแบบเรียนรวม ใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ของจังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน ๑๔,๑๗๖ คน ประกอบด้วย นักเรียนพิการเรียนร่วม ประถมศึกษา จำนวน ๑๑,๕๔๘ คน (ร้อยละ ๘๑.๔๖) นักเรียนพิการเรียนร่วม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒,๕๖๒ คน (ร้อยละ ๑๘.๐๗) และนักเรียนพิการเรียนร่วม ระดับอนุบาล จำนวน ๔๖ คน (ร้อยละ ๐.๓๒) และเมื่อเปรียบเทียบสถิติจำนวนนักเรียน ที่เข้าเรียนในโรงเรียนแบบเรียนรวม จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในลำดับที่ ๑๐ จาก ๗๗ จังหวัด และมีคนพิการที่ได้รับการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๕๒๓ คน ด้านการทำงานของคนพิการ มีการจ้างงานในสถานประกอบการ ตาม ม. ๓๓ จำนวน ๒๐ แห่ง ส่งเงินเข้ากองทุนฯ ม. ๓๔ จำนวน ๒ แห่ง การรับคนพิการเข้าทำงาน ตาม ม.๓๓ และส่งเงินเข้ากองทุนฯ ตาม ม.๓๔ จำนวน ๓ แห่ง การรับคนพิการเข้าทำงานตาม ม.๓๓ และให้สัมปทาน ตาม ม. ๓๕ จำนวน ๑ แห่ง และมีสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จำนวน ๒ แห่ง นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายด้านคนพิการ เช่น ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป จำนวน ๑๕๑ แห่ง และองค์กรด้านคนพิการ จำนวน ๒๓ แห่ง ด้านสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับคนพิการ มีการให้บริการกายอุปกรณ์สำหรับช่วยคนพิการ จำนวน ๕๐ ราย การบริการกู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำนวน ๒๑๖ ราย และมีคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๕๐,๑๗๕ คน

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุ จำนวน ๒๔๙,๘๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๔ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ อายุ ๖๐ - ๖๙ ปี จำนวน ๑๓๙,๐๙๓ คน (ร้อยละ ๕๕.๖๘) อายุ ๗๐ - ๗๙ ปี

จำนวน ๘๐,๘๗๐ คน (ร้อยละ ๓๒.๓๗) และอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๙,๘๔๗ คน (ร้อยละ ๑๑.๙๔) เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นลำดับที่ ๑๓ จาก ๗๗ จังหวัด และมีผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรองโดยกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๙๑,๙๔๓ คน พบว่า มีผู้สูงอายุติดสังคม จำนวน ๘๘,๗๔๔ คน (ร้อยละ ๙๖.๕) ติดบ้าน ๒,๕๗๘ คน (ร้อยละ ๒.๘) ติดเตียง จำนวน ๖๒๑ คน (ร้อยละ ๐.๗) และจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน มีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด ความรุนแรงในผู้สูงอายุ ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๖ มีจำนวนการแจ้งเหตุร้องเรียนความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุผ่านระบบศูนย์ช่วยเหลือสังคม (๑๓๐๐) รวมทั้งสิ้น ๑๕ กรณี และมีผู้สูงอายุที่ถูกทำร้ายร่างกาย/จิตใจ รวมทั้งสิ้น ๕๙ ราย ประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการมีงานทำ พบว่า มีผู้สูงอายุที่กู้ยืมเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน ๑,๗๘๙ ราย ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีส่งเสริมบทบาทและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้กลไกเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.) โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มคนเปราะบาง มีคนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่ จำนวน ๑๑ คน ผู้แสดงความสามารถ จำนวน ๓๐๗ คน ผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒,๐๕๐ คน ผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านพอเพียงชนบท จำนวน ๑๔๗ คน นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ดูแลกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ จำนวน ๑๑,๖๘๕ คน อีกทั้งยังมีเครือข่าย/สวัสดิการด้านกลุ่มคนเปราะบาง ที่ดำเนินการเพื่อกลุ่มเปราะบาง/ผู้ด้อยโอกาสได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและครบวงจรทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ และปัจจัยพื้นฐานด้านอื่นๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๑๗๙ แห่ง องค์กรสวัสดิการชุมชน ๑๕๖ แห่ง องค์กรสาธารณประโยชน์ ๕๘ แห่ง โครงการบ้านพอเพียงชนบท (พอช.) ซึ่ง ดำเนินการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๑๔๗ ครัวเรือน พื้นที่ ๒๕ ตำบล

การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางภายใต้ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง รายครัวเรือน จากข้อมูลครัวเรือนเปราะบางตามฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAF จังหวัดร้อยเอ็ด มีครัวเรือนเปราะบาง จำนวน ๗๙,๗๒๘ ครัวเรือน ประกอบด้วยครัวเรือนเปราะบาง ระดับ ๐ จำนวน ๗๐,๖๗๘ ครัวเรือน ระดับ ๑ จำนวน ๒,๖๗๘ ครัวเรือน ระดับ ๒ จำนวน ๕,๐๔๐ ครัวเรือน และระดับ ๓ จำนวน ๑,๓๖๕๔ ครัวเรือน และผลการให้ความช่วยเหลือ/พัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือน รายมิติ จำนวน ๑๗,๖๒๒ ครัวเรือน ดังนี้ ด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๑,๕๑๐ ครัวเรือน ด้านการศึกษา จำนวน ๘๙ ครัวเรือน ด้านสุขภาพ จำนวน ๑,๘๐๑ ครัวเรือน ด้านรายได้ จำนวน ๑๔,๒๑๕ ครัวเรือน และด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๗ ครัวเรือน

๔.๓.๔ จังหวัดเลย

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ อำเภอ ๘๙ ตำบล ๙๑๘ หมู่บ้าน เมืองการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ๑ แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน ๒ แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน ๒๗ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน ๗๑ แห่ง มีประชากร ๖๓๗,๓๔๑ คน ความหนาแน่นของประชากรคิดเป็น

๕๕.๗๘ ตร.กม. โดยแบ่งตามช่วงวัย วัยเด็กอายุ ๐ - ๑๔ ปี จำนวน ๑๐๐,๘๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๒
วัยแรงงาน ๑๕ - ๕๙ ปี จำนวน ๔๐๙,๔๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๔ และผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน
๑๒๗,๐๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๒

ด้านสุขภาพ หน่วยบริการสาธารณสุข ภาครัฐ ภาคเอกชน ในจังหวัดเลย พบว่าจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๘
แห่ง แบ่งเป็น โรงพยาบาลทั่วไปขนาดเล็ก (รพท.) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชน จำนวน ๑๓ แห่ง
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๑๒๗ แห่ง อื่นๆ จำนวน ๒ แห่ง (โรงพยาบาลค่ายศรีสอง
รัก และ โรงพยาบาลจิตเวช) และโรงพยาบาลสังกัดเอกชน จำนวน ๑ แห่ง (โรงพยาบาลเมืองเลยราม) สาเหตุ
การตาย ๕ อันดับแรกจากโรคต่างๆ ในจังหวัดเลย พบว่า สาเหตุการตายมากที่สุดได้แก่ สาเหตุวัยชรา จำนวน
๑๙๔ คน รองลงมาคือ สาเหตุความดันโลหิตสูง จำนวน ๑๕๑ คน สาเหตุเบาหวาน จำนวน ๑๓๙ คน สาเหตุ
หัวใจล้มเหลว จำนวน ๑๓๗ คน และสาเหตุโรคอัมพาตเฉียบพลัน จำนวน ๖๘ คน

ด้านการศึกษา จังหวัดเลยมีสถานศึกษาในระบบ นอกระบบ จําแนกรายสังกัด ปีการศึกษา ๒๕๖๖
มีทั้งหมด ๘๗๕ แห่ง โดยแยกเป็นสังกัด สพฐ. จำนวน ๔๓๘ แห่ง เอกชน จำนวน ๔๗ แห่ง อาชีวศึกษา
จำนวน ๘ แห่ง อุดมศึกษา ๕ แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๓๔๘ แห่ง สำนักพุทธ จำนวน
๑๕ แห่ง และการศึกษานอกระบบตามอัธยาศัย จำนวน ๑๔ แห่ง

ด้านแรงงาน ประชากรในจังหวัดเลย พบว่ากำลังแรงงานในจังหวัดเลยในปี ๒๕๖๕ มีกำลังแรงงาน
จำนวน ๓๐๕,๓๕๗ คน โดยมีสัดส่วนกำลังแรงงานเพศชาย จำนวน ๑๕๘,๔๗๘ คน และ กำลังแรงงานเพศ
หญิง จำนวน ๑๔๖,๘๗๙ คน ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานมีเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๖๕ มีจำนวน ๓๐๕,๓๕๗ คน อัตราการ
ว่างงานของจังหวัดเลย มีแนวโน้มลดลงในปี ๒๕๖๕ เหลือร้อยละ ๐.๒ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องดีที่อัตราการว่างงาน
ลดน้อยลงและมีสัดส่วนของแรงงานนอกระบบ เพิ่มสูงขึ้นในปี ๒๕๖๕ จำนวนร้อยละ ๘๖.๙ และมีแรงงานใน
ระบบลดลง ในปี ๒๕๖๕ จำนวนร้อยละ ๑๓.๑ ซึ่งมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จำนวนคนต่างด้าว
คงเหลือในจังหวัดเลย เพิ่มสูงขึ้น จำนวน ๓,๔๑๘ คน และสัดส่วนผู้ประกันตนในมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๙ มี
แนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๔.๙อย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าประชาชน ให้ความสำคัญกับการประกันตนเอง
มากขึ้นในการเข้าถึงสวัสดิการ

ด้านเศรษฐกิจจังหวัดเลย มีผลิตภัณฑ์ต่อหัว (GPP per Capita) ในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่า ๑๐๑,๕๒๗
บาท ปี ๒๕๖๒ มีมูลค่า ๙๕,๙๘๙ บาท ปี ๒๕๖๔ มูลค่า ๑๐๕,๒๐๕ บาท ซึ่งในปี ๒๕๖๔ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
จากปี ๒๕๖๐ จำนวน ๓,๖๗๘ บาท คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๓.๔๙

สถานการณ์เชิงประเด็น

๑. เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เด็กในบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด พบว่า แนวโน้มการใช้
บริการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ของเด็กอายุ ๐ - ๑๗ ปี เพิ่มขึ้น ในขณะที่เยาวชน อายุ ๑๘ - ๒๕ ปี
มีแนวโน้มการใช้บริการบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดลดลง

๒. แม่วัยรุ่น/ แม่วัยรุ่นเลี้ยงเดี่ยว จำนวนเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์ (กบรส.) ข้อมูล
ปี ๒๕๖๖ แสดงให้เห็นจำนวนและสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ที่ตั้งครรภ์ โดยมี
จำนวนทั้งสิ้น ๑๙ คน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๐.๙ ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี

โดยในปี ๒๕๖๓ ร้อยละ ๑๕.๕ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี ๒๕๖๔ ร้อยละ ๑๙.๐ และเพิ่มสูงขึ้นในปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๑๔.๖ และเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๖๖ ร้อยละ ๑๕.๔ สถานการณ์แม่วัยใสมีทิศทางที่ดีขึ้น แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนสวัสดิการเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยเฉพาะกลุ่มแม่วัยใสและแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยว ข้อมูลที่ผ่านมาในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงสวัสดิการของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๕ มีแม่วัยใสและแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยว ได้รับสิทธิ์เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน ๓,๑๐๙ คน มีอัตราเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ ร้อยละ ๑๕.๓๑

๓. ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ จังหวัดเลย มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี ๒๕๖๓ มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั้งสิ้น ๑๗๘ คดี ในปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้น ๑๙๖ คดี ในปี ๒๕๖๕ มีแนวโน้มลดลง จำนวนคดี ๑๕๓ คดี และในปี ๒๕๖๖ ลดลงเหลือเพียง ๕๔ คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลงตามลำดับสำหรับความรุนแรงต่อเด็กจังหวัดเลย พบว่า ในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖ มีจำนวนการรับแจ้งเหตุความรุนแรง ในครอบครัวต่อเด็กในสัดส่วนที่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการกระทำความรุนแรงนอกครอบครัวการทะเลาะวิวาท

๔. สถานการณ์ทั่วไปด้านสตรีและสถาบันครอบครัว สัดส่วนประชากรเพศหญิงจำแนกกลุ่มอายุ ในประเด็นด้านสัดส่วนเฉพาะประชากรเพศหญิง จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ สัดส่วนประชากรเพศหญิงวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๓ มีสัดส่วนผู้สูงอายุ เพศหญิง ร้อยละ ๑๙.๐ ในปี ๒๕๖๔ ร้อยละ ๑๙.๘ และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๒๐.๘ ในขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงไม่มากนัก ข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นถึงความทับซ้อนของประเด็นด้านเพศและวัยสูงอายุ ซึ่งสามารถนำไปสู่การบูรณาการในประเด็นเหล่านี้ได้ ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างการจดทะเบียนสมรสและการหย่าร้างจังหวัดเลย ข้อมูลจากสถิติแสดงให้เห็นว่าอัตราการหย่าร้างต่อการสมรส มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนแล้วครอบครัวมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๐.๔ แปลความหมายได้ว่า ในการจดทะเบียนสมรส ๑๐๐ คู่ จะมีคู่ที่จดทะเบียนหย่าถึง ๕๐.๔ คู่

สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมาย

๑. สตรีกลุ่มเปราะบาง อัตราการว่างงานในสตรี สำหรับอัตราการว่างงานในสตรีจังหวัดเลย เปรียบเทียบกับกำลังแรงงานจำแนกตามเพศ พบว่า ในปี ๒๕๖๔ - ปี ๒๕๖๕ อัตราการว่างงานในเพศชาย ลดลงต่ำกว่าอัตราการว่างงานในเพศหญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของเพศชายเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน การสำรวจสถิติความรุนแรงในครอบครัว พบว่า แนวโน้มความรุนแรงในครอบครัว ระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๖ ของจังหวัดเลย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๖ มีผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวน ๙๔ คน ในประเด็นด้านความเสมอภาคระหว่างเพศจังหวัดเลย พบว่า อัตราแรงงานในระบบหญิง ต่อชาย ในปี ๒๕๖๕ มีสัดส่วนของแรงงานในระบบเพศหญิง เพิ่มขึ้น ร้อย ๕๖.๕ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเสมอภาคทางเพศภาคในระบบแรงงาน สำหรับเครือข่าย/ สวัสดิการด้านสตรีและสถาบันครอบครัวจังหวัดเลย พบว่า มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ทั้งสิ้น จำนวน ๑๐๐ แห่ง โรงเรียนครอบครัว จำนวน ๕ แห่ง ศพค.ที่จดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ จำนวน ๑๗ แห่ง และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ

ความรุนแรงในครอบครัว (ศปก.ต.) จำนวน ๒๖ แห่ง ที่เป็นภาคีเครือข่าย/สวัสดิการด้านสตรีและสถาบันครอบครัว

๒. คนพิการ ในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ พบว่า มีคนพิการได้รับการจดทะเบียนเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๕ มีคนพิการได้รับการจดทะเบียนทั้งสิ้น ๓๐,๑๐๘ คน เปรียบเทียบสัดส่วนคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนต่อประชากร คือ ร้อยละ ๔.๗ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๔ เล็กน้อย คนพิการจังหวัดเลย จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า ในปี ๒๕๖๕ ส่วนใหญ่เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ ๔๐.๓ รองลงมาคือ ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ ๓๐.๗ ทางจิตใจหรือพฤติกรรม ร้อยละ ๑๑.๗ ทางการเห็น ร้อยละ ๗.๘ และทางสติปัญญา ร้อยละ ๖.๒ ข้อมูลในปี ๒๕๖๖ พบว่า ในจังหวัดเลย มีสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป จำนวน ๑๒ แห่ง เมื่อคำนวณอัตราส่วนที่ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน พบว่า จะต้องรับจำนวนทั้งหมด ๒๔ คน สัดส่วนการรับคนพิการเข้าทำงาน จากจำนวนสถานประกอบการทั้งหมด พบว่า มีสถานประกอบการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ ร้อยละ ๑๑ และ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ร้อยละ ๑ มีศูนย์บริการคนพิการในพื้นที่จังหวัด จำนวน ๑๑๓ ศูนย์ ที่จัดตั้งอยู่ใน อปท.และมีเครือข่ายองค์กรด้านคนพิการ จำนวน ๙ องค์กร ในปี ๒๕๖๓ มีคนพิการได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๙,๑๕๓ คน ปี ๒๕๖๔ ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๙,๘๘๐ คน และในปี ๒๕๖๕ คนพิการได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๒๙,๔๒๐ คน และแนวโน้มคนพิการลดลง ในปี ๒๕๖๖ จำนวน ๒๙,๓๔๕ คน

๓. ผู้สูงอายุ เมื่อจำแนกผู้สูงอายุจังหวัดเลย ตามกลุ่มอายุ พบว่า ในปี ๒๕๖๕ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุ ๖๐ - ๖๙ ปี มีจำนวน ๗๓,๐๖๑ คน รองลงมาคือ ๗๐ - ๗๙ ปี มีจำนวน ๓๗,๖๕๒ คน และ ๘๐ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๖,๓๐๒ คน ตามลำดับ ในช่วงปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ นั้น จังหวัดเลยมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๓ มีผู้สูงอายุร้อยละ ๑๘.๓ ต่อประชากร ปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๘.๙ และในปี ๒๕๖๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๙.๙ ด้วยสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ในช่วงปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ นั้น จังหวัดเลยมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๓ มีผู้สูงอายุร้อยละ ๑๘.๓ ต่อประชากร ปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๘.๙ และในปี ๒๕๖๕ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๙.๙ ด้วยสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๖ ที่ผ่านมา พบว่า ในปี ๒๕๖๖ มีผู้สูงอายุติดสังคม ร้อยละ ๙๖.๓๔ ติดบ้าน ร้อยละ ๒.๙๖ และติดเตียง ร้อยละ ๐.๖๙ ทั้งนี้ สัดส่วนของผู้สูงอายุลดลงเล็กน้อย แต่ก็น่าเป็นห่วงในเรื่องผู้สูงอายุ ที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ หรือผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง ประเด็นหนึ่งที่ควรให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น คือ รูปแบบการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ข้อมูลที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพัง กำลังมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยในปี ๒๕๖๓ มีสัดส่วนร้อยละ ๕.๖ และในปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๙ การอยู่คนเดียวของผู้สูงอายุในสถานการณ์ปกติ อาจจะไม่ใช่อุปสรรค แต่สิ่งที่ตามมาคือ ถ้าหากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่สามารถดูแลตนเองได้ อาจเกิดความเสี่ยงต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ปี ๒๕๖๕ มีผู้สูงอายุกู้ยืมประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ จำนวน ๙๐๖ ราย และในปี ๒๕๖๖ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๕๘๕ ราย จังหวัดเลย มีเครือข่าย/สวัสดิการด้านผู้สูงอายุ โดยมีคลังปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน ๕๖๔ คน มีจำนวน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) จำนวน ๒๒ แห่ง และมีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๑๑๖,๕๙๕ คน

๔. กลุ่มคนเปราะบาง จากข้อมูล ปี ๒๕๖๖ จังหวัดเลย พบว่ามีเครือข่าย/สวัสดิการด้านกลุ่มเปราะบาง ซึ่งมีจำนวน กองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๘๑ แห่ง และมีการดำเนินการซ่อมแซมบ้านพอเพียงชนบท จำนวน ๓๘๘ หลัง มีจำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ๑๒๔ คน ในปี ๒๕๖๖ ข้อมูลอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเลย ที่ผ่านการอบรมแล้ว จำนวน ๓,๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๕ เมืองครีโอสวัสดิการชุมชน ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๕๘ องค์กร และเมืองครีโอสถาธารณประโยชน์ จำนวน ๖๒ องค์กร ข้อมูลสถานการณ์กลุ่มเปราะบางจังหวัดเลย ปี ๒๕๖๖ จากฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAPI แยกรายมิติ จำนวน ๕ มิติ ด้านความเป็นอยู่ จำนวน ๓,๒๓๑ คน ด้านการศึกษา จำนวน ๔๒๗ คน ด้านสุขภาพ จำนวน ๔๑๖ คน ด้านรายได้ จำนวน ๙,๒๒๐ คน และด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ จำนวน ๒๑ คน ซึ่งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย ได้ดำเนินการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเป้าหมาย โดยการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ความช่วยเหลือตามบทบาทและภารกิจ รวมทั้งบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย ได้ดำเนินการคัดกรองข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบการพัฒนาคนแบบชี้เป้า TPMAPI จำนวน ๑๐,๘๓๓ ครั้วเรือน ซึ่งสามารถแยกแยะระดับความเปราะบางของครั้วเรือน ตามค่านิยาม ดังนี้ ครั้วเรือนเปราะบางระดับ ๐ จำนวน ๓๔ ครั้วเรือน ครั้วเรือนเปราะบางระดับ ๑ จำนวน ๔,๒๙๑ ครั้วเรือน ครั้วเรือนเปราะบางระดับ ๒ จำนวน ๖,๑๗๓ ครั้วเรือน ครั้วเรือนเปราะบาง ระดับ ๓ จำนวน ๓๑๘ ครั้วเรือน ทั้งนี้ยังมีครั้วเรือนที่ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย จำนวน ๒,๙๗๘ ครั้วเรือน ผลการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครั้วเรือนจังหวัดเลย จำนวน ๕๐,๘๙๖ ครั้วเรือน จำนวน ๑๑๖,๓๗๑ คน โดยแบ่งระดับความเปราะบาง ๔ ระดับ ดังนี้ ระดับ ๐ จำนวน ๔๕,๖๐๒ ครั้วเรือน ระดับ ๑ จำนวน ๑,๘๗๗ ครั้วเรือน ระดับ ๒ จำนวน ๒,๘๐๔ ครั้วเรือน และระดับ ๓ จำนวน ๖๑๓ ครั้วเรือน เป้าหมายการดำเนินงาน MSO -Logbook ปี ๒๕๖๖ (ร้อยละ ๒๐) จำนวน ๑๐,๑๘๐ ครั้วเรือน ผลการดำเนินงานเป็นไปตาม ๑๐๐% ของกลุ่มเป้าหมาย

๔.๓.๕ จังหวัดอุดรธานี

การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดอุดรธานี มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๕๖๓,๐๔๘ คน แบ่งเป็น ประชากรเพศชาย มีจำนวน ๗๗๒,๓๔๔ คน ประชากรเพศหญิง มีจำนวน ๗๙๐,๗๐๔ คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๕-๕๙ ปี จำนวน ๑,๐๔๘,๐๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๐๕ ของจำนวนประชากรในจังหวัด ด้านสาธารณสุข มีจำนวนหน่วยบริการสาธารณสุขทั้งสิ้น ๒๖๓ แห่ง แบ่งเป็น โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รพท.) จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) จำนวน ๑๙ แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จำนวน ๒๐ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๒๑๓ แห่ง โรงพยาบาลเอกชน จำนวน ๕ แห่ง และอื่นๆ (ที่เป็นหน่วยบริการสาธารณสุข) จำนวน ๔ แห่ง ด้านเศรษฐกิจและรายได้ ข้อมูลการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพบว่า อัตราการขยายตัวของ จังหวัด มีการเปลี่ยนแปลงทุกๆ ปี หากพิจารณาข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัด ต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดย้อนหลังปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per Capita) ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๙๐,๒๖๙ บาทต่อปี และในปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อ

หัวลดลง เหลือจำนวน ๘๕,๙๘๒ บาทต่อปี แต่ในปี ๒๕๖๔ ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว เพิ่มขึ้น เป็นจำนวน ๙๐,๘๑๘ บาทต่อปี คิดเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๕.๓๒ ด้านแรงงาน ภาวการณ์มีงานทำของประชากรพบว่ากำลังแรงงาน มีทั้งสิ้น ๖๓๐,๒๗๒ คน แบ่งเป็นชายทั้งหมด จำนวน ๓๔๓,๘๑๕ คน เป็นหญิง จำนวน ๒๘๖,๔๕๗ คน และไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน ๓๙๓,๓๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๔๓ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ คือ ในปี ๒๕๖๔ มีแนวโน้มกำลังแรงงานลดลงจากปี ๒๕๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓ แต่ในปี ๒๕๖๔ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๖๕ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๒ รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดอุดรธานี ประจำปี ๒๕๖๖ ด้านการศึกษา มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น ๑,๐๘๔ แห่ง มีสถานศึกษาในระบบจำนวน ๙๐๘ แห่ง ประกอบด้วย สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ๗๕๗ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ๖๐ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ๒๖ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ๑๐ แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓๕ แห่ง และสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา (โรงเรียนพระปริยัติธรรม) ๒๐ แห่ง และสถานศึกษานอกระบบ คือ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด (สกร.จ.) ๑๗๖ แห่ง ประกอบด้วย สกร.อ ๒๐ แห่ง และสกร.ต ๑๕๖ แห่ง รวมทั้งสิ้น ๑,๐๘๔ แห่ง มีจำนวนเด็กที่เข้าถึงระบบการศึกษาภาคบังคับประถมศึกษาปีที่ ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทั้งสิ้น ๘๙,๗๓๘ คน ด้านที่อยู่อาศัย จำนวนชุมชนผู้มีรายได้น้อยของจังหวัด พบว่ามีจำนวนชุมชน ผู้มีรายได้น้อย ทั้งสิ้น ๕ ชุมชน ประกอบด้วยชุมชนแออัด ๕ ชุมชน ๑๐๑ ครัวเรือน และชุมชนชานเมือง ๑ ชุมชน ๓๒ ครัวเรือน แต่ไม่มีชุมชนเมือง มีบ้านจำนวน ๑๓๓ หลัง มีครัวเรือน ๑๓๓ ครัวเรือน และมีประชากร จำนวน ๔๔๖ คน ด้านองค์กรภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยองค์กรสาธารณประโยชน์ ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๔๑ แห่ง องค์กรสวัสดิการชุมชนตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน ๑๑๗ แห่ง กองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๑๖๕ แห่ง สภาองค์กรคนพิการ จำนวน ๑ แห่ง ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป จำนวน ๗๘ แห่ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.) จำนวน ๔๑ แห่ง ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) จำนวน ๑๒๓ แห่ง ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล (ศชส.ต.) จำนวน ๑๖๑ แห่ง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน ๔,๘๙๒ คน ข้อมูลคลังปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน ๒๙๖ คน และสภาเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๘๑ แห่ง สถานการณ์เชิงกลุ่มเป้าหมายของกลุ่มประชากรเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์ในพื้นที่จังหวัด

ประชากรเด็กในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ.๒๕๖๒ และเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๖๓ จากนั้นเริ่มลดลงในปีปัจจุบัน หากพิจารณาข้อมูลจากประเด็นตามสถานการณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รายประเด็นจะพบว่า เด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมีจำนวนทั้งสิ้น ๘๓,๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๙๐ ของจำนวนประชากรเด็กที่มีอายุ ๐-๖ ปี (๙๔,๕๘๑ คน) เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีจำนวน ๕๘๗ คน เด็กที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศที่มีการดำเนินคดี จำนวน ๘๗ คน เด็กที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว จำนวน ๒,๑๙๑ คน เด็กที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จำนวน ๑๘๖ คน เด็กนอกระบบ จำนวน ๒,๔๖๖ คน และเด็กไร้สัญชาติ จำนวน ๓,๒๘๖ คน จำนวนเยาวชน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มี

แนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จำนวน ๖๖๐ คน เยาวชนที่ถูกทารุณกรรมทางร่างกายจิตใจและทางเพศ จำนวน ๒๐ คน

กลุ่มผู้สูงอายุ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพมี จำนวนทั้งสิ้น ๑๙๐,๑๔๖ คน ผู้สูงอายุ จำแนกตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) ประกอบกับผู้สูงอายุติดสังคม มี ๒๕๓,๖๐๖ คน ผู้สูงอายุติดบ้านมี ๔,๕๗๙ คน ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (ติดเตียง) มี ๑,๐๒๕ คน ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม มี ๑๕๐ คน ผู้สูงอายุที่บริจาคเบี้ยยังชีพ มี ๓ คน

คนพิการ พบว่าจำนวนคนพิการในพื้นที่มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๔๗,๒๒๙ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ ของจำนวนประชากรในพื้นที่จังหวัด มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และหากพิจารณาข้อมูลพบว่าคนพิการในพื้นที่กลุ่มจังหวัดมีบัตรประจำตัวคนพิการครอบคลุม ๑๐๐ % และได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการ ร้อยละ ๘๒.๕๑ ของจำนวนคนพิการในพื้นที่จังหวัด เมื่อพิจารณาข้อมูลสาเหตุความพิการทั้ง ๖ สาเหตุแล้ว พบว่าไม่ทราบสาเหตุความพิการพบว่ามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๔๖ ของจำนวนสาเหตุความพิการในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อพิจารณาข้อมูลคนพิการจำแนกตามประเภทความพิการ จะพบว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘๓

กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ขอดาน เมื่อพิจารณาข้อมูลรายประเด็นพบว่า ปี ๒๕๖๖ มีคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๑๕๔ คน ขอดาน จำนวน ๕ คน จิตเวช จำนวน ๓๔ คน เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ขอดานในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ปี ๒๕๖๖ กับ ปี ๒๕๖๕ พบว่า กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ขอดาน มีแนวโน้มจำนวนลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในกลุ่มดังกล่าว อันได้แก่ จัดระบบประมาณด้านการสงเคราะห์ให้ผู้ด้อยโอกาสในกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ขอดาน ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ เช่น การมีเงินทุนประกอบอาชีพ และการมอบเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนมีแผนบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

๔.๓.๖ จังหวัดหนองคาย

สถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคมระดับจังหวัดหนองคาย แบ่งเขตการปกครองจำนวน ๙ อำเภอ ๖๒ ตำบล ๖๗๘ หมู่บ้าน มีเทศบาลเมือง จำนวน ๒ แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน ๑๗ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔๘ แห่ง ประชากรของจังหวัดหนองคาย จำนวน ๕๑๕,๗๙๕ คน แบ่งเป็นชาย ๒๕๕,๓๙๓ คน หญิง จำนวน ๒๖๐,๔๐๒ คน ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งเป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด คือ หนองคาย “เมืองน่าอยู่ มุ่งสู่เกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยววิถีกลุ่มน้ำโขง เชื่อมโยงการค้าชายแดนประกอบด้วยสถานการณ์กลุ่มเป้าหมายทางสังคม

สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน มีกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๔๕,๙๗๖ คน จำแนกตามอายุ เด็ก ๐-๕ ปี จำนวน ๒๖,๔๔๒ คน เด็ก ๖-๑๔ ปี จำนวน ๕๓,๖๘๖ คน เยาวชน ๑๕-๑๘ ปี ๒๕,๘๕๙ คน และเยาวชน ๑๙-๒๔ ปี จำนวน ๓๙,๙๘๙ คน จำนวนเด็กแรกเกิดอยู่ที่ ๓,๓๖๐ ราย ร้อยละ ๘.๘ อัตราพึ่งพิงวัยเด็กร้อยละ ๒๓.๔ การให้บริการเด็กและเยาวชนในบ้านพักเด็กและครอบครัว ๓๗๕ ราย แยกเป็น อายุ ๐-๑๗ ปี จำนวน ๓๗๔ ราย และอายุ ๑๘-๒๕ ปี จำนวน ๑ ราย มีจำนวนครอบครัวอุปถัมภ์ ๑๐๔ ครอบครัว และมี

เด็กในครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน ๑๐๕ ราย สถิติแม่เลี้ยงเดี่ยว/แม่เลี้ยงเดี่ยว อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๘ อยู่ที่ ๑๖ ราย อัตราการคลอดมีชีพในเด็กและเยาวชน อายุ ๑๐-๑๔ ปี อยู่ที่ ๑๗.๕๓ และอายุ ๑๕-๑๙ ปี อยู่ที่ ๐.๙๓ การตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี อยู่ที่ร้อยละ ๙.๗ จำนวนแม่เลี้ยงเดี่ยวและแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับสิทธิเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ๒,๖๗๑ คน จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน ๑๒๑ ราย เป็นชาย ๑๐๙ ราย และหญิง ๑๒ ราย จำนวนเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว จำนวน ๘ ราย มากสุดคือด้านจิตใจ จำนวน ๔ ราย จำนวนเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงนอกครอบครัว จำนวน ๑๔ ราย มากสุดคือด้านเพศ จำนวน ๑๐ ราย ครอบครัวที่ได้รับเงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน จำนวน ๑,๗๑๒ ครอบครัว และมีเด็กที่ได้รับเงินสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน จำนวน ๑,๙๓๖ ราย มีจำนวนสภาเด็กและเยาวชนที่เป็นเครือข่ายขับเคลื่อนงานจำนวน ๖๗ แห่ง

สถานการณ์ด้านสตรีและสถาบันครอบครัว สัดส่วนสตรีแยกตามช่วงอายุดังนี้ วัยเด็กหญิง ๐-๑๔ ปี ร้อยละ ๑๕ วัยแรงงานหญิง ร้อยละ ๖๕.๕ วัยผู้สูงอายุหญิง ร้อยละ ๑๙.๕ สถิติครอบครัวที่จดทะเบียนสมรส ๒,๓๑๕ ครอบครัว ครอบครัวหย่าร้าง ๑,๐๓๔ ครอบครัว อัตราการว่างงานในเพศหญิงร้อยละ ๐.๙ ส่วนเพศชายมีอัตราการว่างงานร้อยละ ๑.๓ สถิติครอบครัวที่มีคนในครอบครัวกระทำความรุนแรงต่อกัน ๔ ครอบครัว สถิติสตรีที่ถูกทำร้ายร่างกาย/จิตใจ ๑๕ ราย มากสุดคือด้านจิตใจ ๘ ราย และด้านร่างกาย ๗ ราย สถิติสตรีที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ๑๓ ราย สตรีที่เป็นสมาชิกของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ๒๐๔,๕๒๔ คน จำนวนเครือข่ายด้านสตรีและสถาบันครอบครัว มีศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) จำนวน ๖๗ แห่ง ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระดับตำบล (ศปก.ต.) จำนวน ๗ แห่ง มาตรฐานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน ๖ แห่ง

สถานการณ์คนพิการ จำนวนคนพิการในจังหวัดที่ได้รับการจดทะเบียนจากศูนย์บริการคนพิการมีจำนวน ๑๖,๒๐๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓.๑ ของประชากร ประเภทความพิการ ๓ อันดับแรกได้แก่ พิกัดทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายร้อยละ ๔๖.๒ รองลงมาคือ พิกัดทางการได้ยินหรือสื่อความหมายร้อยละ ๑๙.๔ และพิกัดทางการเห็นร้อยละ ๑๑.๖ สถิตินักเรียนพิการที่เข้าเรียนในโรงเรียนแบบเรียนรวม จำนวน ๑๑,๐๑๐ คน แยกเป็นระดับอนุบาล ๖๔ คน ระดับประถมศึกษา ๙,๗๗๔ คน และระดับมัธยมศึกษา ๑,๑๗๒ คน คนพิการ ที่ได้รับการศึกษาจากศูนย์การศึกษาพิเศษ มีจำนวน ๒๘๑ คน การรับคนพิการเข้าทำงาน พบว่าในปี ๒๕๖๖ รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัด ประจ าปี ๒๕๖๖ จำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๑๐๐ คนขึ้นไป จำนวน ๘ แห่ง รับคนพิการเข้าทำงานได้ จำนวน ๑๓ คน จำนวนเครือข่ายด้านคนพิการประกอบด้วย ศูนย์บริการคนพิการ จำนวน ๕๑ แห่ง และองค์กรด้านคนพิการ จำนวน ๗ แห่ง สวัสดิการด้านคนพิการ พบว่า จำนวนการให้บริการกายอุปกรณ์สำหรับช่วยคนพิการ จำนวน ๓๔ ราย จำนวนคนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน ๑๔,๒๓๘ ราย การบริการกู้ยืมเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำนวน ๔๑๒ ราย

สถานการณ์ด้านผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุ จำนวน ๙๓,๘๖๕ คน ร้อยละ ๑๘.๒ ของประชากร แยกตามช่วงอายุ ๖๐-๖๙ ปี ๕๔,๕๙๓ คน อายุ ๗๐-๗๙ ปี ๒๖,๕๔๗ คน และอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป ๑๒,๗๒๕ คน ผู้สูงอายุติดสังคมร้อยละ ๙๕.๘๗ ผู้สูงอายุติดบ้านร้อยละ ๓.๕๖ และผู้สูงอายุติดเตียงร้อยละ ๐.๕๘ สถิติผู้สูงอายุที่อยู่คน

เดียวร้อยละ ๘.๔ ของประชากรในจังหวัด สถิติการแจ้งเหตุร้องเรียนความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ จำนวน ๒ ราย เป็นกรณีผู้สูงอายุที่ถูกทำร้ายด้านร่างกายทั้ง ๒ ราย สถิติการทำงานของผู้สูงอายุและการกักขังประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๙๑๖ ราย จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพ ผู้สูงอายุตามประเพณี ๗๖๖ ราย ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๗๒,๔๓๖ ราย จำนวนเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย คลังปัญญาผู้สูงอายุ ๒๗๒ ราย ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ (ศพอส.) ๑๔ แห่ง โรงเรียนผู้สูงอายุ ๑๐ แห่ง สถานการณ์กลุ่มคนเปราะบาง มีจำนวนคนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่ ๙ ราย ผู้แสดงความสามารถ ๔๗ ราย ผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ ๗๕๙ ราย ครั้วเรือนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนบ้านพอเพียงชนบท จำนวน ๑๗๙ ครั้วเรือน เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๖๒ แห่ง สถานการณ์ภาคีเครือข่าย/สวัสดิการสังคม มีอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองคาย จำนวน ๔,๑๔๑ คน องค์กรสวัสดิการชุมชน จำนวน ๓๘ แห่ง องค์กรสาธารณประโยชน์ จำนวน ๑๖ แห่ง สถานการณ์เชิงประเด็นในระดับพื้นที่ สถานการณ์กลุ่มเปราะบางราย

ครั้วเรือน มีคนเปราะบาง จำนวน ๘,๖๔๔ คน ตกเกณฑ์รายมติดังนี้ มิติความเป็นอยู่ ๑,๕๒๗ คน มิติการศึกษา ๓,๒๕๔ คน มิติด้านสุขภาพ ๒,๑๑๖ คน มิติด้านรายได้ ๓,๒๗๔ คน และมิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ๑๒ คน ครั้วเรือนเปราะบาง จำนวน ๒,๒๔๒ ครั้วเรือน เป็นครั้วเรือนที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง จำนวน ๔๙๓ ครั้วเรือน แยกระดับความเปราะบางได้ดังนี้ ระดับ ๐ จำนวน ๒๐๔ ครั้วเรือน ระดับ ๑ จำนวน ๒๒๖ ครั้วเรือน ระดับ ๒ จำนวน ๑,๒๖๐ ครั้วเรือน และระดับ ๓ จำนวน ๕๕๒ ครั้วเรือน สถานการณ์ประเด็นเร่งด่วน Hot Issue ได้แก่

สถานการณ์ข้ามศูนย์ในจังหวัด ในปี ๒๕๖๖ มีสถานะต้นทางและปลายทาง เป็นการข้ามศูนย์ในรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น และการค้าประเวณี มีการดำเนินคดีจำนวน ๘ คดี ผู้เสียหายจำนวน ๘ ราย

๔.๓.๗ จังหวัดหนองบัวลำภู

มีประชากร ๕๐๘,๓๒๕ คน เป็นเพศชาย ๒๕๓,๓๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๘๔ เพศหญิง ๒๕๔,๙๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๖ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๖ อำเภอ มีหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ๖๘ แห่ง ประกอบด้วย ด้านสาธารณสุข มีหน่วยงานบริการสาธารณสุขภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน ๗ แห่ง ประกอบด้วย โรงพยาบาลรัฐ จำนวน ๖ แห่ง โรงพยาบาลเอกชน จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๘๓ แห่ง พบสาเหตุของโรคต่างๆ ๕ โรค คือ โรคหัวใจล้มเหลว โรคติดเชื้อในกระแสเลือด โรคมะเร็งท่อน้ำดีในตับ โรคมะเร็งเซลล์ตับ และโรคไตวายเรื้อรัง การป่วยเป็นโรคซึ่งเรื้อรังมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๕ และมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จร้อยละ ๗.๔๘ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ รายได้และการทำงาน มีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว/คน/ปี (GPP per capita) ปี ๒๕๖๔ อยู่ที่ ๖๓,๕๖๘ บาท/คน/ปี มีอัตรารายได้จำนวน ๒๓,๘๖๗ บาท/เดือน/ครั้วเรือน และหนี้สินเฉลี่ยต่อครั้วเรือน ๒๙๒,๘๘๘ บาท/ครั้วเรือน มีแนวโน้มการขยายรายได้และหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น และมีอัตราครั้วเรือนที่มีการออมเงินเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๙๘.๑ ด้านแรงงาน มีกำลังแรงงาน ๒๓๓,๕๘๐ คน คน มีแนวโน้มอัตราการว่างลดลง ร้อยละ ๑.๐ อัตราสัดส่วนแนวโน้มแรงงานนอกระบบที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๗๖.๙ และมีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาต จำนวน ๙๐๒ คน ด้านการศึกษา พบสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน ๕๘๔ แห่ง มีจำนวนนักเรียนเข้าถึงระบบการศึกษาภาคบังคับ

๕๐,๒๔๐ คน พบเด็กที่ตกหล่นจากระบบการศึกษา ร้อยละ ๑๘.๔ (ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (iSEE)) และนักเรียนยากจน ๕,๖๑๐ คน และยากจนพิเศษ ๑๔,๔๕๕ คน มีอัตราปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้น ร้อยละ ๗.๙ ในปี ๒๕๖๔ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จังหวัดหนองบัวลำภู มีสัดส่วนการรับแจ้งคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ร้อยละ ๔๑.๑ ด้านที่อยู่อาศัย จังหวัดหนองบัวลำภู มีชุมชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นชุมชนแออัด (การสำรวจข้อมูลชุมชนผู้มีรายได้น้อย ทั่วประเทศ ปี ๒๕๖๒) จำนวน ๑ ชุมชน มีครัวเรือน จำนวน ๑๖ ครัวเรือน และมีประชากรที่อาศัยในชุมชนดังกล่าว จำนวน ๔๖ คน

สถานการณ์กลุ่มเป้าหมาย

สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๕ มีจำนวนประชากรเด็กและเยาวชน ๑๔๔,๘๔๙ คน เป็นเพศชาย ๗๓,๙๘๔ คน เพศหญิง ๗๐,๘๖๕ คน มีอัตราเด็กแรกเกิด ร้อยละ -๘.๓ อัตราส่วนพึงพิงวัยเด็ก ร้อยละ ๒๓.๘ มีสัดส่วนแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง สถิติเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีที่ ตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๐.๙ และอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในสตรีที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๑.๑ จากการลงทะเบียนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดพบแม่วัยใสและแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยว ๒,๘๐๙ คน นอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ๖๔ คน และถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ๒๕ คน และนอกครอบครัว ๔๗ คน สถิติคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ๕๒ คน มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน ๖๗ แห่ง

สถานการณ์ด้านสตรีและครอบครัว จังหวัดหนองบัวลำภู มีสัดส่วนประชากรหญิงวัยสูงอายุมิแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๓ มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพศหญิง ร้อยละ ๑๘.๕ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๗.๗ และในปี ๒๕๖๔ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๘.๕ ในปี ๒๕๖๕ ในขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงาน มีสัดส่วนลดลงไม่มากนัก ประเด็นที่น่าสนใจ คือ อัตราการจดทะเบียนสมรสต่อการหย่าร้างมีอัตราที่ลดลงร้อยละ ๔๕.๕ ด้านการมีงานทำของสตรีมีอัตราการว่างงานที่ลดลง การมีส่วนร่วมในด้านกำลังแรงงานของสตรีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า สตรีถูกระทำความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสตรีที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของการกระทำความรุนแรง คือปัญหาด้านรายได้ในภรรยาครอบครัว ตกงาน ติดยาเสพติด เมาสุรา หึงหวงต่อคู่สมรส

สถานการณ์ด้านคนพิการ มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ ๒๑,๑๐๗ คน เทียบกับสัดส่วนคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการต่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๔.๒ ด้านการศึกษาของคนพิการ พบว่ามีนักเรียนพิการที่เข้าเรียนในโรงเรียนแบบเรียนรวม ปีการศึกษา ๒๕๖๕ จำนวน ๑๐,๒๑๖ คน และการทำงานของคนพิการพบ อัตราส่วนการรับคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมาย สอนใหญ่จะรับคนพิการเข้าทำงานตาม ม.๓๓ ร้อยละ ๙.๐ ส่งเงินสมเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามมาตรา ๓๔ ร้อยละ ๑.๐ และสัมปทานตามมาตรา ๓๕ ร้อยละ ๑.๐

สถานการณ์ด้านผู้สูงอายุ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ๘๘,๐๑๕ คน พบว่าแนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๑๗.๓ แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และพบว่าสถานการณ์ผู้สูงอายุติดสังคมร้อยละ ๙๕.๖๕ ติดบ้าน ร้อยละ ๓.๘๖ และติดเตียง ร้อยละ ๐.๔๙ นอกจากนี้ยังพบว่ามีผู้สูงอายุ ที่อยู่คนเดียวมีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๕.๓ การอยู่คนเดียว

ของผู้สูงอายุในสถานการณ์ปกติอาจจะไม่ใช่ปัญหาแต่สิ่งที่จะตามมาคือ ถ้าหากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่สามารถดูแลตนเองได้อาจจะเกิดความเสี่ยงต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

สถานการณ์ด้านกลุ่มคนเปราะบาง จากการสำรวจข้อมูลแรงงาน คนไร้บ้าน Homeless ONC ๒๐๒๐ มีคนเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย จำนวน ๕ คน นอกจากนี้ยังพบจำนวนผู้ที่ขอบัตรแสดงความสามารถ จำนวน ๙๕ ราย นอกจากนี้ยังมีเครือข่าย/สวัสดิการด้านกลุ่มคนเปราะบาง อาทิ เช่น จำนวนองค์กรกองทุน สวัสดิการชุมชน จำนวน ๖๗ แห่ง และทั้งนี้ยังมีการจัดสวัสดิการให้กลุ่มคนเปราะบางด้านที่อยู่อาศัยบ้านพอเพียงชนบท จำนวน ๑๙๑ หลัง การสนับสนุนเงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง จำนวน ๖๕๖ คน และการสนับสนุนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน ๒,๓๕๕ คน

ตารางเปรียบเทียบข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม ใน ๗ จังหวัด
เขตรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

ประเด็น	ขอนแก่น	มหาสารคาม	ร้อยเอ็ด	เลย	อุดรธานี	หนองคาย	หนองบัวลำภู	หมายเหตุ
จำนวนประชากร	๑,๗๘๔,๖๔๑	๙๓๗,๐๗๕	๑,๒๙๑,๑๑๑	๖๓๗,๓๔๑	๑,๕๖๓,๐๔๘	๕๐๙,๐๗๓	๕๐๘,๓๒๕	
เพศชาย	๘๗๖,๐๘๒	๔๕๙,๕๒๘	๖๓๙,๐๐๙	๓๑๙,๐๙๙	๗๗๒,๓๔๔	๒๕๒,๑๘๓	๒๕๓,๓๔๒	
เพศหญิง	๙๐๘,๕๕๙	๔๗,๗๕๔๗	๖๕๒,๑๒๒	๓๑๘,๒๔๒	๗๙๐,๗๐๔	๒๕๖,๘๙๐	๒๕๕,๙๘๓	
อำเภอ	๒๖	๑๓	๒๐	๑๔	๒๐	๙	๖	
ตำบล	๒๒๕	๑๓๓	๑๙๓	๘๙	๑๕๖	๖๒	๕๙	
รพ.ชุมชน	๒๓	๑๒	๑๙	๑๓	๑๙	๗	๗	
รพ.สต.	๒๔๘	๑๗๕	๒๓๑	๑๒๗	๒๑๓	๗๔	๘๓	
รพ.เอกชน	๓	๖	๒	๑	๕	๓	๑	
สาเหตุการตาย	วัยชรา หัวใจล้มเหลว โรคเสื่อมของสมอง ติดเชื้อในกระแสเลือด	วัยชรา หัวใจล้มเหลว ติดเชื้อในกระแสเลือด ความดันโลหิตสูง	วัยชรา เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจล้มเหลว	วัยชรา ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หัวใจล้มเหลว	วัยชรา หัวใจล้มเหลว โรคเสื่อมของสมอง ติดเชื้อในกระแสเลือด	หัวใจล้มเหลว วัยชรา หัวใจหยุดเต้น ความดันโลหิต	หัวใจล้มเหลว ติดเชื้อในกระแสเลือด มะเร็งท่อน้ำดี มะเร็งตับ	
ผลผลิตภัณฑ์มวลรวม	๑๒๔,๔๘๙ บาท/ปี	๘๕,๒๒๘ บาท/ปี	๗๘,๖๘๗.๘๗ บาท/ปี	๑๐๕,๒๐๕ บาท/ปี	๙๐,๘๑๘ บาท/ปี	๙๗,๖๑๗ บาท/ปี	๖๓,๕๖๘ บาท/ปี	
หนี้สินครัวเรือน	๔๗,๖๐๒ บาท	๒๖,๕๔๒ บาท	๑๕๕,๗๒๖ บาท	๒๖๑,๖๖๗ บาท	๒๕๙,๘๘๘ บาท	๘๙,๗๔๑ บาท	๒๙๒,๘๙๘ บาท	
ร้อยละของครอบครัวที่มีออมเงิน	๙๖ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๑๐๐ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๙๙.๙ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๙๒.๖ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๙๖.๗ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๙๘.๔ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	๙๘.๑ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น	
ร้อยละของการว่างงาน	๑.๓ มีแนวโน้มลดลง	๐.๗ มีแนวโน้มลดลง	๐.๙ มีแนวโน้มลดลง	๐.๒ มีแนวโน้มลดลง	๑.๓ มีแนวโน้มลดลง	๑.๑ มีแนวโน้มลดลง	๑.๐ มีแนวโน้มลดลง	
แรงงานต่างด้าว	๘,๑๖๘ คน	๑,๑๓๖ คน	๑,๑๐๒ คน	๓,๔๑๘ คน	๒,๙๖๙ คน	๒,๕๓๓ คน	๙๐๒ คน	
สถานศึกษา	๑,๗๑๒ แห่ง	๑,๐๑๘ แห่ง	๑,๔๙๔ แห่ง	๘๗๕ แห่ง	๗๕๗ แห่ง	๕๕๕ แห่ง	๕๘๔ แห่ง	
จำนวนนักเรียน (ประถม)	๑๙๓,๒๐๐ คน	๓๖,๑๙๒ คน	๑๔๙,๓๓๒ คน	๕๐,๘๕๕ คน	๘๙,๗๓๘ คน	๕๓,๘๖๖ คน	๕๐,๒๔๐ คน	
ร้อยละเด็กตกหล่นจากการศึกษา	๕.๖	๑๕.๘	๑๖.๓	๑๓.๑	๑๔.๘	๙.๘	๑๘.๔	

ตารางเปรียบเทียบข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม ใน ๗ จังหวัด เขตรับผิดชอบของ
สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

ประเด็น	ขอนแก่น	มหาสารคาม	ร้อยเอ็ด	เลย	อุดรธานี	หนองคาย	หนองบัว ลำภู	หมายเหตุ
เด็กยากจน	๑๘,๑๒๙ คน	๘,๒๖๘ คน	๑๐,๓๓๗ คน	๖,๔๒๙ คน	๑๘,๑๑๓ คน	๕,๕๕๔ คน	๕,๖๑๐ คน	
เด็กยากจน พิเศษ	๔๘,๙๐๑ คน	๓๖,๔๕๐ คน	๕๘,๘๗๔ คน	๑๒,๐๐๘ คน	๓๕,๑๐๑ คน	๖,๙๓๓ คน	๑๔,๔๕๕ คน	
ร้อยละของคดี เด็กเกี่ยวกับ ทรัพย์	๙๐.๒	๕๘.๐	๖๙.๖	๖๕.๙	๕๕.๒	๔๓.๘	๔๑.๑	
เด็กในบ้านพัก เด็กและ ครอบครัว	๔๐๒ คน	๕๔๗ คน	-	๑๖๗ คน	๒๗๙ คน	๓๗๔ คน	๑๕๖ คน	
คดีเด็กใน สถานพินิจ และคุ้มครอง เด็ก	๑๗๗ คดี ชาย ๑๖๒ หญิง ๑๕	๑๐๙ คดี ชาย ๑๐๑ หญิง ๘	๑๑๙ คดี ชาย ๑๑๒ หญิง ๗	๑๕๓ คดี ชาย ๑๓๓ หญิง ๒๐	๓๒๐ คดี ชาย ๒๙๐ หญิง ๓๐	๑๔๙ คดี ชาย ๑๓๕ หญิง ๑๔	๕๒ คดี ชาย ๔๙ หญิง ๓	
จำนวนเด็ก แรกเกิด	๑๒,๒๖๔ คน	๔,๘๐๓ คน	๖,๙๑๑ คน	๔,๕๕๒ คน	๑๐,๐๔๔ คน	๓,๓๖๐ คน	๓,๐๗๐ คน	
แม่วัยรุ่น(อายุ ต่ำกว่า ๑๕ ปี)	๔๒ คน	๒๐ คน	๓๑ คน	๑๙ คน	๕๘ คน	๑๖ คน	๑๕ คน	
แม่เลี้ยงเดี่ยว	๗,๐๑๘ คน	๓,๖๙๙ คน	๕,๐๕๒ คน	๓,๑๐๙ คน	๗,๑๐๘ คน	๒,๖๗๑ คน	๒,๘๐๙ คน	
เงินครอบครัว อุปถัมภ์	๙๖ คน	๔๗ คน	๔๗ คน	๕๙ คน	๘๐ คน	๑๐๕ คน	๔๕ คน	
เงินสงเคราะห์ เด็ก	๑,๕๖๘ คน	๒,๓๑๙ คน	๒,๓๐๘ คน	๒,๒๘๒ คน	๒,๗๒๗ คน	๑,๙๓๖ คน	๑,๒๘๐ คน	
อัตราการจด ทะเบียนหย่า ร้าง	๔๖.๘ %	๓๕.๕ %	๓๘.๗ %	๕๐.๔ %	๕๑.๒ %	๔๔.๗ %	๔๕.๔ %	
ร้อยละ แรงงานสตรี	๔๖.๕ %	๔๙.๐	๔๔.๒ %	๕๖.๕ %	-	๔๘.๕ %	๕๒.๐ %	
สตรีถูกกระทำ ความรุนแรง	๕๗ คน	๕๒ คน	๕๘ คน	๙๔ คน	๒๔ คน	๑๕ คน	๒๔ คน	
ร้อยละคน พิการ	๖๕,๙๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗	๒๙,๓๘๘ คน คิด เป็นร้อยละ ๓.๑	๕๒,๔๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑	๓๐,๑๐๘ คน คิดเป็น ร้อยละ ๔.๗	๔๖,๖๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐	๑๖,๒๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑	๒๑,๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒	
อัตราส่วนการ จ้างงานคน พิการ	ม.๓๓ ร้อยละ ๖๐ ม.๓๔ ร้อยละ ๑ ม.๓๕ ร้อยละ ๕	ม.๓๓ ร้อยละ ๑๓ ม.๓๔ ร้อยละ ๐ ม.๓๕ ร้อยละ ๓	ม.๓๓ ร้อยละ ๒๐ ม.๓๔ ร้อยละ ๒ ม.๓๕ ร้อยละ ๑	ม.๓๓ ร้อย ละ ๑๑ ม.๓๔ ร้อย ละ ๐ ม.๓๕ ร้อย ละ ๐	ม.๓๓ ร้อยละ ๔๐ ม.๓๔ ร้อยละ ๒ ม.๓๕ ร้อยละ ๒	ม.๓๓ ร้อยละ ๗ ม.๓๔ ร้อยละ ๐ ม.๓๕ ร้อยละ ๐	ม.๓๓ ร้อยละ ๙ ม.๓๔ ร้อยละ ๑ ม.๓๕ ร้อยละ ๑	

เปอร์เซ็นต์ตารางเปรียบเทียบข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม ใน ๗ จังหวัด
เขตรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

ประเด็น	ขอนแก่น	มหาสารคาม	ร้อยเอ็ด	เลย	อุดรธานี	หนองคาย	หนองบัว ลำภู	หมายเหตุ
ศูนย์บริ การ คนพิการ	๙๗ แห่ง	๓๘ แห่ง	๑๕๑ แห่ง	๑๑๓ แห่ง	๗๘ แห่ง	๕๑ แห่ง	๕๓ แห่ง	
กายอุปกรณ์	๓๗ คน	๑๑๒ คน	๕๐ คน	๓๔ คน	๑๖ คน	๓๔ คน	๑๔ คน	
เบี้ยยังชีพ คนพิการ	๖๓,๐๓๙ คน	๒๙,๘๔๓ คน	๕๐,๑๗๕ คน	๒๙,๓๔๕ คน	๔๔,๖๗๑ คน	๑๔,๒๓๘ คน	๒๐,๘๓๘ คน	
เงินกู้คน พิการ	๖๐๐ คน	๒๗๑ คน	๒๑๖ คน	๓๕๙ คน	๑๔๕ คน	๔๑๒ คน	๒๒๓ คน	
ร้อยละ ผู้สูงอายุ	๑๙.๕ %	๑๙.๕ %	๑๙.๓๔ %	๑๙.๙ %	๑๙.๓ %	๑๘.๒ %	๑๗.๓ %	
ติดสังคม	๙๔.๙๖ %	๙๕.๕๒ %	๙๖.๕ %	๙๖.๓๔ %	๙๖.๔๒ %	๙๕.๘๗ %	๙๕.๖๕ %	
ติดบ้าน	๔.๔๑ %	๓.๙๓ %	๒.๘ %	๒.๙๖ %	๓.๒๕ %	๓.๕๖ %	๓.๘๖ %	
ติดเตียง	๐.๖๔ %	๐.๕๕ %	๐.๗ %	๐.๖๙ %	๐.๓๓ %	๐.๕๕ %	๐.๔๙ %	
คลังปัญญา ผู้สูงอายุ	๔๒๑ คน	๒๔๓ คน	๙๒ คน	๕๖๔ คน	๒๙๖ คน	๒๗๒ คน	๕๔๘ คน	
ร้อยละ ผู้สูงอายุอยู่ คนเดียว	๑๑.๒ %	๖.๖ %	๑๐.๔ %	๗.๙ %	๗.๗ %	๘.๔ %	๕.๓ %	
การกักเงิน ผู้สูงอายุ	๓,๒๑๓ คน	๑,๒๑๗ คน		๑,๕๘๕ คน	๑,๓๐๙ คน	๑,๙๑๖ คน	๑,๘๙๗ คน	
กลุ่ม เปราะบาง	๒๖,๙๖๗	๑๘,๖๙๕	๒๒,๒๐๗	๑๐,๘๔๕	๒๖,๑๐๒	๘,๔๘๒	๖,๗๗๗	
๓	๑,๖๘๑	๒๘๒	๒๖๙	๓๑๓	๑๘๔	๒๙๐	๘๔	
๒	๑๖,๙๑๐	๙,๑๒๑	๑๔,๘๘๕	๖,๒๓๔	๑๘,๙๐๔	๔,๑๗๐	๒,๖๖๙	
๑	๘,๓๑๕	๙,๒๙๑	๖,๖๖๖	๔,๒๖๔	๖,๘๙๗	๓,๙๗๓	๓,๙๙๘	
๐	๖๑	๑	๓๘๗	๓๔	๑๑๗	๔๙	๒๖	
ปัญหา ครอบครัว	๑๗,๗๖๐	๑๑,๔๐๖	๓,๖๗๔	๔,๕๘๘	๑๗,๔๘๙	๓,๓๔๖	๑,๙๑๕	
ปัญหา รายได้	๑๔,๒๕๕	๑๔,๖๙๓	๑๘,๕๐๓	๑๑,๖๕๓	๑๑,๘๔๔	๙,๘๕๕	๕,๘๒๖	
ปัญหาที่ อาศัย	๓,๐๗๗	๓๕๒	๑,๓๑๓	๔๙๑	๖๘๙	๑,๐๑๘	๗๔๓	
ปัญหา การศึกษา	๑,๙๓๐	๓๘๔	๕๕๑	๕๘๘	๓๓๔	๘๔๗	๗๕	
ปัญหา สุขภาพ	๑,๓๖๓	๑๓๒	๒,๓๘๒	๔๕๗	๑๗๓	๓๘๖	๔๑๖	
ปัญหา เข้าถึงสิทธิ	๑,๕๒๗	๑	๔๖	๒๕	๑๐๑	๒๕๐	๘	
ปัญหาความ รุนแรง	๓๕	๓	๑๔	๓	๒	๖	๘๙	

ตารางเปรียบเทียบข้อมูลสถานการณ์ทางสังคม ใน ๗ จังหวัด
เขตรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

ประเด็น	ขอนแก่น	มหาสารคาม	ร้อยเอ็ด	เลย	อุดรธานี	หนองคาย	หนองบัว ลำภู	หมายเหตุ
ปัญหาค้ำมนุษย์	๑๑	๐	๒	๐	๓	๑	๑	
อื่น ๆ	๑๑๗	๒	๕๕๐	๓๖	๔๔	๔๒	๗๐	
กองทุนสวัสดิการ ชุมชน	๑๕๕	๑๑๙	๑๗๙	๘๑	๑๖๕	๖๒	๖๗	
ศูนย์บริการคนพิการ	๙๗	๓๘	๑๕๑	๑๑๓	๗๘	๕๑	๕๓	
ศพอส	๗๐	๒๓	๔๑	๒๒	๔๑	๑๔	๔๓	
อพม	๑๓,๙๘๓	๒,๘๘๖	๑๑,๙๐๙	๓,๗๗๑	๙,๓๙๙	๔,๑๔๑	๓,๔๐๑	
ศพค	๒๒๕	๑๓๖	๑๙๙	๑๐๐	๑๒๑	๖๗	๖๖	

บทที่ ๕

ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม

๕.๑ ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์

ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ ภาพรวมประเทศไทย พบว่ามีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖๓ มิติที่มีดัชนีสูงสุด คือ มิติสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๔๔ รองลงมาคือ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๔๐ ส่วนมิติที่มีค่าดัชนีต่ำที่สุด คือ มิติครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๘๕ และมิติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๘๒

ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ ภาพรวมกลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มภาคกลาง มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๔ ซึ่งกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในลำดับที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๕๒ กลุ่ม ๕ จังหวัดชายแดนใต้ มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๔ เมื่อพิจารณาถึงมิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุด คือ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๒ มิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๙๒ มิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๘๐ ตามลำดับ ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่น้อยที่สุดได้แก่ มิติการมีงานทำและรายได้ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๙๙ มิติสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๙๓ และมิติที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๖๔ ตามลำดับ

ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ปี ๒๕๖๕ ภาพรวมรายจังหวัด จำนวน ๗ จังหวัดในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ พบว่า

จังหวัดขอนแก่น ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๖๕ ซึ่งต่ำกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๒๔ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๙๗ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑๕ และมิติชุมชนและการสนับสนุนทางสังคม คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔๑

จังหวัดมหาสารคาม ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๖๒ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๒๙ มิติศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๘๘ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓๕ และมิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๘๙

จังหวัดร้อยเอ็ด ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๓๑ ซึ่งต่ำกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๒๔ มิติศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๘๓ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘๕ และการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘๙

จังหวัดเลย ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๕ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๘๗ มิติสิทธิ

และความเป็นธรรม และมิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๒๐ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๙๙ และมิติครอบครัว คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๓

จังหวัดหนองคาย ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๖ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๖๕ มิติศาสนาและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓๑ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔๕ และมิติสิ่งแวดล้อมทรัพยากรและพลังงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๕

จังหวัดหนองบัวลำภู ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕๙ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติสิทธิและความเป็นธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕๗ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๗๒ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๒ และมิติการมีงานทำและรายได้ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๓๘

จังหวัดอุดรธานี ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวม คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๖๗ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมประเทศและกลุ่มจังหวัด มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุด คือ มิติความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๗๕ มิติอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๔๑ มิติที่มีดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ น้อยที่สุด คือ มิติการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖๘ และมิติการมีงานทำและรายได้ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐๕

๕.๒ สถานการณ์ทางสังคม ประจำปี ๒๕๖๖ เปรียบเทียบ ๗ จังหวัดในเขตรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ ดังนี้

การแบ่งเขตการปกครองพบว่าจังหวัดขอนแก่น มากที่สุด คือ ๒๖ อำเภอ รองลงมาเป็น จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๒๐ อำเภอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๒๐ อำเภอ จังหวัดเลย จำนวน ๑๔ อำเภอ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๑๓ อำเภอ จังหวัดหนองคาย จำนวน ๙ อำเภอ และจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน ๖ อำเภอ ตามลำดับ

จำนวนประชากร พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากรมากที่สุด รองลงมาเป็น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดเลย จังหวัดหนองคายและจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์มวลรวม พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีผลิตภัณฑ์มวลรวมมากที่สุด รองลงมาเป็น จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ

จำนวนหนี้สินครัวเรือน พบว่า จังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนหนี้สินครัวเรือนมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดหนองคาย จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม ตามลำดับ

ร้อยละของการออม พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีการออมคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย ตามลำดับ

ร้อยละของอัตราการว่างงาน พบว่า จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุดรธานี มีอัตราการว่างงานมากที่สุด รองลงมาเป็น จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดเลย ตามลำดับ

ร้อยละเด็กตกหล่นจากระบบการศึกษา พบว่า จังหวัดหนองบัวลำภูมีร้อยละเด็กที่ตกหล่นจากระบบการศึกษามากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลย จังหวัดหนองคายและจังหวัดขอนแก่น ตามลำดับ

จำนวนเด็กยากจน พบว่า จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนเด็กยากจนมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดอุดรธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดหนองคาย แต่จำนวนเด็กที่ยากจนพิเศษ พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีจำนวนเด็กยากจนพิเศษมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดเลย และจังหวัดหนองคาย ตามลำดับ

ร้อยละจำนวนคนพิการ พบว่า จังหวัดเลยมีร้อยละจำนวนคนพิการมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองคาย จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดอุดรธานี ตามลำดับ

ร้อยละจำนวนผู้สูงอายุ พบว่า จังหวัดเลยมีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ และพบว่าร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ

๕.๓ ครั้วเรือนเปราะบาง

จำนวนครัวเรือนเปราะบาง จากฐานข้อมูล MSO Logbook ข้อมูล ณ เดือน มกราคม ๒๕๖๗ พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีจำนวนครัวเรือนเปราะบางมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดอุดรธานี จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาของครัวเรือนเปราะบาง พบว่า ครัวเรือนเปราะบางทั้ง ๗ จังหวัด จะมีสภาพปัญหาส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหารายได้และการมีงานทำ ปัญหาที่อยู่อาศัย สำหรับปัญหาการศึกษาจะพบใน ๖ จังหวัด ยกเว้นจังหวัดหนองบัวลำภู ปัญหาด้านสุขภาพ จะพบใน ๖ จังหวัด ยกเว้นจังหวัดขอนแก่น

๕.๔ ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ประเด็น “การบูรณาการกลไกในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาครัวเรือนแบบพุ่งเป้า”

๑. กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรกำหนดทิศทางและแนวทางในกลไกในการขับเคลื่อนโครงการแก้ไขปัญหาคะแนนยากจนร่วมกับ การบูรณาการโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนแบบพุ่งเป้าซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน ในทุกมิติต่าง ๆ ให้เห็นความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ในทุกระดับตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ ลงถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างจริงจัง

๒. กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีการสื่อสารกระบวนการ ขั้นตอน บทบาท หน้าที่ในการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน ตรงกัน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับได้

เข้าใจกระบวนการ ทิศทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และควรมีศูนย์ประสานงานในทุกมิติอยู่ในระดับอำเภอ เพื่อเป็นจุดประสานงาน จุดเชื่อมโยงการรับนโยบายจากจังหวัดไปสู่ตำบลในการปฏิบัติการสร้างการรับรู้ และพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ปฏิบัติงานในการบันทึกข้อมูลเข้าระบบฐานข้อมูลครัวเรือนเปราะบาง (MSO Logbook) ให้สามารถประมวลผล วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามสภาพปัญหาในแต่ละมิติ รวมถึงการบูรณาการข้อมูลทั้งระบบของกระทรวง ให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน แผนงานโครงการ กิจกรรม และเชื่อมโยงไปถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

๔. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีทิศทางและแผนการปฏิบัติงานประจำปีให้กับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รวมถึงภาคีเครือข่ายด้านสังคมในพื้นที่ให้มีความชัดเจน ให้เป็นกลไกในการชี้เป้า เฝ้าระวัง และให้ความช่วยเหลือตามภารกิจกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พร้อมทั้งพัฒนาและเสริมศักยภาพขีดความสามารถในเรื่องการเขียนแผนงาน โครงการ และพร้อมเชื่อมประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกับคนในชุมชน

๕. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน ให้เกิดกิจกรรมภายในครอบครัวและชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตามช่วงระยะเวลาและสถานการณ์เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว ลดช่องว่างในการสื่อสาร ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ประเด็น “ผู้สูงอายุที่มีความเปราะบาง”

สถานการณ์ทางสังคมของกลุ่มผู้สูงอายุ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับใน ๗ จังหวัดในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ จังหวัดเลยมีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ และพบว่าร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น พบว่า จังหวัดขอนแก่นมีร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวมากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดหนองบัวลำภู ตามลำดับ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ มีข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุที่ยังทำงานได้ ให้สามารถทำงานที่เหมาะสมกับวัยให้มีรายได้ และมีตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์จากฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ

๒. กระทรวงการคลังควรให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรการจูงใจในการออมเงินให้กับคนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในวัยแรงงานที่มีกำลังในการทำงาน มีรายได้ ในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเงิน และการแก้ไขปัญหาหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อรองรับวัยสูงอายุ

๓. ควรมีการปรับโครงสร้างภาษีในวัยแรงงานที่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างหลักประกันในการนำไปสู่รัฐสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อรองรับวัยสูงอายุในอนาคตต่อไป

๔. กระทรวงสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต เน้นการดูแลสุขภาพของคนวัยทำงาน เพื่อเป็นหลักประกันและลดภาวะพึ่งพิงบุตรหลาน เมื่อถึงวัยสูงอายุที่มีแนวโน้มอยู่เพียงลำพังมากขึ้น

๕. กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ทั้งในที่พักอาศัย และสถานที่สาธารณะ ควรมีความเหมาะสมปลอดภัย ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการ ผลิต ตก หก ล้ม ของวัยสูงอายุ เนื่องจากการลงทุนในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกจะถูกลงกว่า หากผู้สูงอายุที่ผลิต ตก หก ล้ม และกลายเป็นผู้ป่วยติดเตียง

๖. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรออกแบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและปลอดภัย เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้สูงอายุสามารถดำเนินการเองได้ เพื่อใช้ในการสื่อสารกันในครอบครัว ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมถึงการเข้าถึงสวัสดิการของผู้สูงอายุ การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ส่งผลต่อการเพิ่มคุณค่าของผู้สูงอายุด้วย

๗. หอการค้าไทยควรสร้างแรงจูงใจให้ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานด้านสังคมเพิ่มมากขึ้น ตามกำลัง อำนาจ และความสามารถ

บรรณานุกรม

- กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(๒๕๖๕).รายงานความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี ๒๕๖๕.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดขอนแก่น.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดมหาสารคาม.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองบัวลำภู.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดหนองบัวลำภู.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเลย.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดเลย.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดอุดรธานี.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองคาย.(๒๕๖๖).รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดหนองคาย.สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- เนตรชนก แก้วจันทา พย.ม., สมพร รุ่งเรืองกลกิจ พร.ด., อิงคภา โคตนารา.(๒๕๖๓).วารสารวิชาการสาธารณสุข.การบูรณาการการดำเนินงานเพื่อพัฒนากลไกประสาน การทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ.ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านเพศภาวะและสุขภาพสตรี.คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- บวรศม สิริพันธ์ และคณะ.(๒๕๕๙).แนวคิดและแนวทางปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย.สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. <http://healthkpi.moph.go.th/kpi๒/kpi-list/view/?id=๑๕๔๙> .(๒๕๖๗)
- อุดมลักษณ์ เวชพิทักษ์, ประกาศ เปล่งพานิชย์.กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข.(๒๕๖๗). การพัฒนารูปแบบการจัดการให้ความช่วยเหลือ ประชาชนผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และกลุ่มเปราะบางทางสังคมผ่านกลไกกองทุนประชารัฐเพื่อสังคมจังหวัดปทุมธานี.กระทรวงสาธารณสุข

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางสาวนงลักษณ์ ยะสูงเนิน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

คณะทำงาน

นางเยาวภา บุญคง	หัวหน้ากลุ่มการวิจัยและการพัฒนาระบบเครือข่าย
นางสาวเกศสุตา เพชรก้อน	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
นายวิชานนท์ ศรีธรรมวงษ์	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
นางสาวปฏิพัทธ์ ดวงแสง	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
นางจุฬาลักษณ์ คำสีแก้ว	นักพัฒนาสังคม
นายภรนนท์ ภูริพงษ์พัฒน์	นักพัฒนาสังคม
นางสาวชุตติกาญจน์ กองการ	เจ้าหน้าที่ศูนย์ให้บริการทางวิชาการฯ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

เลขที่ ๓๖/๒ หมู่ ๕ ตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

โทรศัพท์ : ๐ ๔๓๔๒ ๑๒๔๔

E- mail : tpso-5@m-society.go.th

Website : <http://tpso-5.m-society.go.th>

Facbook : สนง สสว ห้า

Fanpage : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5 จังหวัดขอนแก่น